

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLMOUCI
FILOZOFICKÁ FAKULTA
Katedra politologie a evropských studií

**Kauzalita vzniku samozvaného Islámského státu a teorie post-
kolonialismu**

Bakalářská diplomová práce

David Březina

Vedoucí práce
Mgr. Hynek Melichar

Olomouc 2016

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že jsem tuto bakalářskou práci na téma: „*Kauzalita vzniku samozvaného Islámského státu a teorie post-kolonialismu*“ vypracoval samostatně na základě přiloženého seznamu literatury.

V Olomouci dne 20. června 2016

Podpis:.....

Obsah

Úvod	5
1. Teoretické ukotvení termínu post kolonialismu	10
1) Kolonialismus	10
2) Imperialismus.....	11
3) Neo-kolonialismus.....	13
4) Post-kolonialismus	15
2. Britská a francouzská mandátní správa	21
1) Francouzská mandátní správa	24
2) Britský mandát v Iráku.....	27
3. Vznik „Daeshe“	32
1) Ideologie Daeshe.....	38
2) Post-koloniální interpretace v závislosti na vzniku Daeshe	44
Závěr	49
Literatura:	52
Seznam používaných tabulek a grafů	58
Abstrakt	59
Abstract.....	59

Poděkování

Předem bych velice rád poděkoval mému příteli, Janu Hereci, za vytrvalou podporu při psaní této práce, dále bych chtěl poděkovat mému vedoucímu práce, Mgr. Hynku Melicharovi, za konzultace a za cenné rady při usměrnění mého tématu a při výběru literatury.

Úvod

Tato práce se zabývá vznikem Islámského státu, dále již jen „Daesh“ s ohledem na teorii post-kolonialismu. Daeshem je míněno území, jež je spravováno jeho příslušníky, popřípadě dobyto na úkor sousedících států. Samozvaně Islámský stát se toto uskupení nazývá od 29. června 2014, kdy se jeho vrchní představitel Abu Bakr al-Baghdadi prohlásil za chalífu¹ Ibrahíma. Tato teroristická organizace je specifická a výjimečná v mnoha faktorech. Příklad těchto faktorů může být chování této organizace. Ta se totiž odlišuje od chování ostatních teroristických organizací, jež mají taktiku zaútočit a stáhnout se. Daesh má strategii poněkud jinou, tou je zaútočit, ale nestáhnout se, nýbrž na území zůstat a prohlásit jej za své. Dosavadní úspěchy této organizace, jsou nejen obrovské, ale i trvalé a nelze tuto organizaci brát jako pouze jednu z mnoha dalších.

Pojmenováním Daesh se věnuje první podkapitola kapitoly třetí, která uvádí, že stejné označení pro tuto teroristickou organizaci používá například země jako je Francie a mnoho arabských států. Pro arabské státy je název Islámský stát hrubou urážkou, neb tato organizace je radikální odnoží islámu a z důvodů jejich brutálních praktik se od ní distancovaly i džihádistické organizace jako Al-Kaida. Široké veřejnosti muslimů se navíc, kromě teroristických útoků, znechutila i útoky na ostatní muslimy, kteří to považují za zásadní odluku od koránu. Tito muslimové odkazují na jednu z pasáží proroka Mohameda, která se věnuje vztahům mezi muslimy samotnými a uvádí, že muslim je někdo, kdo neublíží druhému muslimovi jak rukama, tak jazykem. Přes 120 akademiků a náboženských učenců podepsalo otevřený dopis Abu Bakr Al-Baghdadimu, ve kterém upozorňují, že činy Daeshe jsou v přímém rozporu s islámem. *„Je zapovězeno islámem, přinucovat ostatní lidi konvertovat. Je zapovězeno islámem mučit lidi. Je zapovězeno islámem odepírat práva ženám. Je zapovězeno islámem zabíjet nevinné lidi.“* (Wilson center 2014) Toto je pouze krátký výčet textu, který odeslali učenci a experti na islám z arabského světa jako vzkaz Daeshi, kterým se od něj distancují a s jehož akty násilí a neoprávněnou vládou nesouhlasí.

Díky současnému kolapsu Sýrie a Iráku se podařilo této organizaci velmi dobře zakořenit v obou zemích a provést i překvapivě rychlou expanzi, jako když v červnu roku 2014 dobyl Daesh město Mosul, s čímž ani nepočítal, a tím se stal lídrem v Irácké

---

¹ Chalífa je vládce muslimské komunity a následovník proroka Mohameda (Berger a Stern 2015: 5).

provincii Ninewah. Expanze Daeshe dosáhla měřítek větších než je kupříkladu rozloha Velké Británie, ani proto není správné Daesh brát na lehkou váhu. Nečekaným úspěchem se tato akce stala i pro samotnou organizaci, která zamýšlela provést jen teroristický útok na město Mosul, při kterém byla zhruba tisícovka bojovníků Daeshe angažovaná. Místo teroristického útoku se ale zmocnili celého města, které mělo být chráněno třicetitisícovou iráckou armádou, jež prošla americkým výcvikem, ta se ale rychle vzdala a vydala tak město teroristům. Katastrofální dopad to má nejen z důvodu úspěšné expanze této organizace, ale rovněž z důvodu kořisti, kterou získala při dobytí Mosulu. Daesh tak získal přes 2300 amerických Humvees a několik desítek tanků značky Abrams (Weiss, Hassan 2015: 10-12). Vybavení, o kterém se bývalému vůdci Al-Kaidy ani nesnilo, ale není celé. Do rukou této organizace se dostaly i celé muniční sklady, jak v Sýrii při chaosu občanské války, tak muniční sklady v Iráku, které obsahovaly další americké vojenské vybavení jako moderní raketomety RPG-7, kulomety PK a AKM samopaly. Tímto výčet ale ani zdaleka nekončí, teroristé získali možnost užít i protiletadlové střely SA-7, rakety země vzduch Stinger, AT-4 protitankové střely, polní děla typu 59 a M198 Howitzer a BM21 raketometné vozy. V neposlední řadě rovněž získala organizace přes 60 vrtulníků značky Blackhawk a nákladní letadla z mosulského letiště (Providence research 2015: 22).

Teroristická organizace, která získá jeden z nejmodernějších arzenálů, jež po svém odchodu zanechala americká armáda v Iráku, může být právem považována za jednu z největších hrozeb pro celý Blízký východ, ale i pro přilehlé země. Přesto jednou z největších hrozeb od této organizace zůstává okupace Mosulu a přilehlé přehrady, která je v dezolátním stavu. Pokud by Daesh chtěl mosulskou přehradu využít jako teroristický útok, zahynul by tak minimálně jeden milion lidí (Borger 2016).

V rámci stoletého výročí Sykes-Picotovy dohody² (16. 5. 1916), internetové portály jako *Foreign policy*, či *The National Interest* a jejich analýzy tvrdí, že bez hlubšího porozumění Sykes-Picotovy dohody není plně možné Daesh pochopit (Gordon 2014). I přes tyto analýzy existuje i kritika tohoto spojení. Jeden z cílů této práce bude i analýza postojů obou táborů k dané problematice. Zástupce kritiků spojení Sykes-

---

² Sykes-Picotova dohoda mezi Francií a Velkou Británií o rozdělení sféry vlivu na Blízkém východě. Mnoho odborníků, včetně Baracka Obamy kritizuje dnes tuto smlouvu a dává ji za vinu nynější nepokoje na Blízkém východě, jelikož mocnosti, zde vytvořily státy, jejichž hranice nedávají smysl na základě náboženského a etnického rozložení obyvatelstva (Cook, Leheta 2016).

Picotovy dohody a Daeshe, jakým je například zahraniční korespondent pro *The Telegraph* David Blair³ uvádí, že není možné vinit západní mocnosti z dění posledních let na Blízkém východě. Rovněž David Blair zmiňuje, že Velká Británie splnila své závazky vůči Arabům v tehdejší době (Blair 2016). Kapitola číslo dvě o britské mandátní správě poukazuje na to, v čem je prezentovaná bakalářská práce v rozporu s tvrzením David Blaira. Se stoletým výročím Sykes-Picotovy dohody se tato teorie dostala i do popředí médií a akademických článků, nicméně experti na Blízký východ se v této problematice dělí na dva tábory. Jedna ze stran zaujímá stanovisko, že koloniální mocnosti nyní nenesou vinu za chaos a nepokoje na Blízkém východě, druhá tuto teorii obhajuje. Nepochybně je téma Daesh velmi aktuální a není zcela jisté možné s určitostí říci, které faktory přesně zapříčinily jeho vznik, práce si ale klade za primární cíl prokázat spojitost mezi vznikem a politikou Daeshe a podpisem Sykes-Picotovy dohody. Ta je mnoha experty brána jako koloniální dědictví, jež si země Blízkého východu uchovaly dodnes. Sekundárním cílem této práce je zanalyzovat názory expertů na Blízký východ, především však na Sýrii a Irák, které se týkají faktorů, jež souvisejí s koloniálními zkušenostmi těchto zemí.

K těmto cílům tato práce dojde za pomoci kvalitativní metody, konkrétně případové studie Sýrie a Iráku. *„Smysluplná definice, podle níž je případem dostatečně ohraničený aspekt historické epizody či dostatečně ohraničená historická epizoda sama o sobě. ...Případová studie je detailní analýzou případu, který byl zvolen jako objekt výzkumu. Jejím cílem je poskytnout hluboké porozumění nebo příčinné vysvětlení vybraného případu. Musí zohlednit celkový kontext události či objektu (sociální, politický, historický), fenoménu či děje a musí zároveň poskytnout komplexní obrázek – musí být zahrnuto co nejvíce proměnných.“* (Drulák 2008: 32-33) Práce si vymezila dvě historické období Sýrie a Iráku. Prvním obdobím je doba mandátní správy Francie nad Sýrií a Velké Británie nad Irákem a druhým časově vymezeným obdobím je období vzniku a následná existence Daeshe na území obou států. Pro ještě vhodnější metodologické ukotvení bude práce využívat instrumentální případovou studii, jejíž znění popsal například Petr Drulák takto: *„Spočívá-li hodnota případové studie nikoli ve studovaném fenoménu samém, ale v přínosu, který skýtá obecnějšímu, teoretickému poznání hovoříme o instrumentální případové studii. Případ je zkoumán v nemenší hloubce, historickému a sociálnímu*

---

³ David Blair je hlavním zahraničním korespondentem v listu *The Telegraph*, se zaměřením na Blízký východ (*The Telegraph* - <http://www.telegraph.co.uk/journalists/david-blair/>).

kontextu je věnována nemenší pozornost, vše je prezentováno s nemenším citem pro detail jako ve studii jedinečné případové studie, to vše ovšem primárně slouží sledování jiného cíle než k poznání fenoménu, který je studován. Studium případu je tedy pouhým nástrojem pro práci s teorií.“ (Drulák 2008: 35)

Tato bakalářská diplomová práce si stanovila hlavní výzkumnou otázku, *zda lze teorii post-kolonialismu aplikovat na vznik Daeshe na území Sýrie a Iráku*. A druhou výzkumnou otázku v podobě, *jestli je relevantní považovat Sykes-Picotovu dohodu za jeden z hlavních faktorů, jež nyní ovlivňují dění v Iráku a Sýrii*.

Práce se člení do tří hlavních kapitol, kdy první kapitola pojednává o teorii post-kolonialismu a předešlých teoriích, které post-kolonialismus ovlivnily. K těmto teoriím se řadí teorie kolonialismu, imperialismu a neo-kolonialismu, nadále jsou v této kapitole obsaženy pojmy, jež definují kolonie, impéria a v neposlední řadě vztah mezi těmito dvěma aktéry. Důležitý je i popis rozdílností mezi jednotlivými teoriemi z důvodu častého zaměňování například kolonialismu s imperialismem. Práce dále navazuje druhou kapitolou, která se zabývá historickým vývojem Sýrie a Iráku, a to zejména vývojem od dvacátých let 20. století, kdy tyto země přešly do správy Francie a Velké Británie. Kapitola obsahuje podkapitoly, které se nejprve zaměřují na vzestup arabského nacionalismu, jež byl Brity a Francouzi využit k boji proti Osmanské říši a následně potlačen v období mandátní správy. Ve druhé kapitole je obsažena velmi důležitá pasáž o Sykes-Picotově smlouvě, která dopomohla mocnostem, zejména tedy Francii a Velké Británii, k rozdělení vlivu v oblasti úrodného púlměsíce. Třetí kapitola analyzuje přímo vznik Daeshe, jeho ideologii a politiku vůči ostatním zemím a náboženským komunitám a v neposlední řadě se třetí kapitola zabývá již zmiňovanou Sykes-Picotovou dohodou jako jedním z možných faktorů, které zapříčinily vznik Daeshe.

Ohledně literatury, se ne tolika českým autorům podařilo popsat tento fenomén, proto tato práce čerpá zejména z děl zahraničních expertů na Blízký východ. Velkým přínosem ohledně ukotvení teorie post-kolonialismu byla pro práci kniha od Roberta Younga, *Postcolonialism an historical introduction* a kniha od Ankie Hoogvelt *Globalization and the Postcolonial World*, ve které popsala onu politiku náhodného kreslení hranic do písku od Velké Británie a Francie na Blízkém východě. Young vidí post-koloniální diskurz jako kontinuitu pojmů jako kolonialismu, imperialismus apod. Významný pohled na britský mandát v Iráku přináší Stephen Hemsley Longrigg, který

sloužil v britské armádě a následně v britské administrativní správě právě v Iráku v době britského mandátu. Ve svém díle popisuje rozdělení irácké společnosti a taktéž nepokoje, které země zažívala v době britské nadvlády. Za stěžejní literaturu pro popis vzniku Daeshe byla zvolena kniha od Hassana Hassana a Michaela Weisse *ISIS inside the army of terror* vydaná v roce 2015 a publikace od Jaye Sekulowa *Rise of the ISIS* z roku 2014. Nicméně kniha od Jaye Sekulowa je spíše výzvou pro celý svět a zejména výzvou pro USA, aby proti Daeshi zakročily a ukončily jeho vládu teroru. Vhodnější knihou, která rozsáhle popisuje vznik a vývoj Daeshe se pro tuto práci stala kniha od Jessicy Stern a J. M. Bergera *Isis the state of terror* vydaná v roce 2015. Z důvodu aktuálnosti tohoto fenoménu Daeshe, se ale stále většina odborných článků nachází v netištěné podobě na internetových stránkách. Z jednou z nejlepších stránek, kde se objevily články věnující se Daeshi, byla stránka *Foreign Affairs*, kde experti na Blízký východ, jako je například Samuel Helfont, analyzovali vznik Daeshe jako konsekvence režimu Saddáma Husajna. Nejprínosnějším se ale stal internetový portál jménem *Wilson Center*, který se dlouhodobě zabývá globálními problémy a zaměřuje se i na problematiku Blízkého východu a vznik Daeshe. Marina Ottaway patří k jedněm z expertů na Blízký východ, která vidí právě souvislost v Sykes-Picotově dohodě a vznikem Daeshe a proto byly i její články značným přínosem pro tuto práci.

1. Teoretické ukotvení termínu post kolonialismu

První kapitola představuje teoretický název post-kolonialismus a jeho diskurz popsaný autory jako Frantzem Fanonem⁴, Edwardem W. Saidem⁵, či Robertem J. C. Youngem. Post-kolonialismus jako takový je těžce uchopitelným termínem. Zejména proto, protože je v rámci toho termínu obsaženo několik dalších. Těmi jsou zejména kolonialismus, imperialismus, neo-kolonialismus a také termín dekolonizace. Následující text je členěn do podkapitol, které popisují termíny, které post-kolonialismus obsahuje. První podkapitola se zabývá kolonialismem, jako jedním základním pojmem post-kolonialismu. Druhá podkapitola objasňuje pojem imperialismus, který na kolonialismus navázal. Nejčastěji zaměňovanými termíny jsou právě termíny kolonialismus a imperialismu. Rozdíl mezi těmito termíny popisuje například Young. „*Kolonizace se jevila jako pragmatická a do devatenáctého století se rozvíjela lokálně a chaotickým způsobem. Zatímco imperialismus fungoval na ideologii, že je řízeno vše od metropolitního centra, které si dělá nárok na svou expanzi*“ (Young 2001: 16) Třetí podkapitola se věnuje pojmu neo-kolonialismu, či neo-imperialismu, jež úzce souvisí s dekolonizací. Ve čtvrté podkapitole probíhá deskripce post-kolonialismu a post-koloniálního diskurzu. Cílem této kapitoly je tyto pojmy objasnit a odůvodnit kauzalitu těchto pojmů s Daeshem.

1) Kolonialismus

Kolonialismus je pospán jako aktivita mocností na periferii, kdy bylo obtížné v jeho začátcích kontrolovat kolonie, či provádět jejich správu. Zakládání kolonií je rozděleno na dva hlavní způsoby. Tím prvním je způsob, kterým se osídlovaly země a ostrovy jako Severní Amerika, Austrálie, nebo Brazílie, kde smyslem kolonialismu bylo zejména kolonizovat dané území a vystavět na něm nová města pod vlajkou mocností. Druhým způsobem kolonizace byl způsob u území, jako byly Filipíny, Indie, Togo a Taiwan, ty měly být pouze koloniemi obchodními, kde nebyl úmysl území osidlovat, nýbrž pouze

---

⁴ Frantz Fanon je kritik kolonialismu z hlediska psychologie, filozofie a sociální antropologie. Zastával postoje alžírských hnutí za osamostatnění, což ovlivnilo jeho post-koloniální vnímání v závislosti na Francii a její koloniální éru (Thieme 2003: 91).

⁵ Edward W. Said je jedním z teoretiků, který ovlivnil post-koloniální diskurz nejvíce svým dílem *Orientalism: Western Conceptions of the Orient* (1978). V tomto svém díle Said popsal, jak si Západ zidealizoval Blízký východ a tvořil ho ke svému obrazu (Thieme 2003: 228).

vykořisťovat. Může zde být přiřazena ještě jedna kategorie kolonií a to jsou kolonie, které sloužily jako námořní a vojenské základny. K těmto se řadí Gibraltar, Singapur a Havaj (Young 2001: 17). Jednalo se o systém, kterým se dováželo bohatství na Západ, tím, že se vykořisťovaly méně rozvinuté země, proto šel taky kolonialismus a kapitalismus ruku v ruce. Kolonialismus je, jak již bylo zmíněno výše, mnohdy zaměňován s imperialismem, rozdílem mezi těmito dvěma termíny je jejich ideologie. „*Kolonialismus je jednou formou praxe, jejímž výsledkem je ideologie imperialismu. Konkrétně se jedná o osidlování jednou skupinou lidí nové území. Zatímco imperialismus není zcela spojený s osidlováním, nepotřebuje osidlovat nová území, aby mohl fungovat.*“ (McLeod 2000: 7-8) Z důvodu provázání kolonialismu a kapitalismu, jedněmi z prvních kritiků post-kolonialismu byli marxisté.

2) Imperialismus

První moderní impérium bylo stvořeno Španěly, ale pro tuto práci jsou stěžejní především tři impéria, a těmi jsou Osmanské říše, francouzské impérium a britské impérium. Jednalo se v podstatě o okupaci daných území a následujícího zdanění obyvatelstva, čemuž odpovídá imperiální Římský model, nebo model Osmanský⁶. Plně se slovo imperialismus začalo užívat ve svém významu v 19. století. V předchozím osmnáctém století se plně využíval termín *Britské impérium*, nicméně v tomto ohledu se jednalo pouze o pojem deskriptivní, protože v sobě neobsahoval celou teorii imperialismu (Young 2001: 26).

Dle Hobshawma, který je uváděn v knize od C. Younga *Post-kolonialismus*, slovo imperialismus bylo synonymem pro označení velkoleposti. Imperialismus bylo jen jeho nahrazení ke konci devatenáctého století. Imperialismu je specifický pojem, který popisuje i vztah dominance a držav, kdy se obecně pod tímto pojmem rozumí do začátku dvacátého století dobytí daného území a jeho následná okupace. V marxistickém pojetí slova imperialismus je imperialismus pojem interpretovaný jako ekonomická dominance, kde politická nadvláda je ne vždy nezbytným doplňkem (Young, 2001: 26). Britský model imperiální moci označuje P. M. Brown jako moderní typ římského impéria. V již zmiňovaném 20. století po druhé světové válce, tento pojem prochází změnou přístupu k

---

⁶ „*Španělské impérium bylo založeno na tradičním modelu Římské a Otomanské říše. Jednalo se o strukturu založenou na placení tributu a konverzi původního obyvatelstva. Britská správa v Indii působila na stejné bázi*“ (Young 2001: 16).

„závislým“ národům pod dohledem Společnosti národů. „*První světová válka dala jasný impuls, že koloniální správy, musí být považovány za opatrovnictví ve prospěch podléhajících národů.*“ (Brown 1945: 84)

Charakteristickými znaky jsou tedy silný ekonomický a politický vliv, až nadvláda v dané okupované zemi. Imperialismus se od kolonialismu liší jeho ideologií. Zatímco kolonialismus byl založen na výnosném vykořisťování a osídlování území, imperialismus jako takový v této věci spíše selhal. Selhal zejména v Africe, kde se snažil rozvinout země, namísto toho tamější guvernéri bohatli a obyvatelstvo bylo stále na stejné úrovni. Pro obyvatele v koloniích přinesl imperialismus ještě něco více než kolonialismus, a to zejména změny v kultuře a ovlivnění dalšího vývoje země. Samozřejmě kolonie zůstaly koloniemi, avšak kromě organizované správy cizí mocností, prohloubení propasti mezi vládci a poddanými, se navýšil i kult mužství ve vládnoucích vrstvách. Což můžeme na Blízkém východě pozorovat kupříkladu dodnes. (Young 2001: 28).

Prvním imperialismem je zde uveden francouzský imperialismus, který byl založen na ideji nadřazenosti, či jakési výtečnosti Francouzů. Tato idea, byla stejnou jako idea Svaté říše římské, kdy se jednalo o obnovení velké říše, takové, jakou Francie byla za Napoleona. První zmínka o francouzském imperialismu pochází z roku 1858, kdy toto slovo nabylo významu jako despotická vláda Napoleona III. Idea měla jedinou odlišnost od té napoleonské, a tou byla odlišnost v geografickém smyslu. Nemělo se jednat o nastolení nového impéria v Evropě, nýbrž mimo Evropu. V zemích jako byly například Indočína, Alžír, v Subsaharské Africe, Libanon a v neposlední řadě Sýrie. Romanticky popsána byla tato idea jako impérium Francie plynoucí středozezemním mořem, jako když Seina plyne Francií. Expanzi Francie dopomohly taktéž moderní technologie, které byly rozvinutější, než technologie kolonií, od sítí proti moskytům, až po kulometry maxim. Samotný imperialismus byl popsán jako rozšíření výtěžků Francie do méně rozvinutých zemí, jako pozvednutí jejich úrovně a zavedení například povinného školství. Tomuto popisu odpovídá označení civilizační mise. Zjednodušeně řečeno, přinést civilizační výhody Francie mimo Francii. Kladným výsledkem zůstává, že francouzské

kolonie měly velmi dobrý vzdělávací systém a pochází z nich mnoho intelektuálů jako například Ho Chi Minh⁷ (Young 2001: 27-31).

I přes dobrý vzdělávací systém je zde kritika, že v koloniích se více vyučovaly dějiny o Johance z Arku, než dějiny kolonie, čemuž odpovídá tzv. asimilační doktrína, což de facto znamenalo přizpůsobení se Francii. V konečném důsledku to znamenalo skoro nulový respekt vůči původní kultuře, jazyku, či institucím v koloniích (Young 2001: 29-32).

Britský imperialismus byl již zmiňován výše. S koncem první světové války a taktéž díky rozdrobení Osmanské říše získalo britské impérium další území, tentokrát na Blízkém východě. S mandátem od Společnosti národů⁸ spravovala Velká Británie Irák a Palestinu (Máire ní Fhlathúin in Mc Leod, 2007: 28). Irák byl spravován Brity od 25. dubna 1920 jako mandátní území, kde přítomnost Velké Británie posvětila Společnost národů. „Mandátem se míní, že země má v tomto případě dvě vlády, jednu národní a druhou zahraniční.“ (Thornton 1966: 175) Historií Iráku se bude zabývat následující kapitola. Výhody imperialismus Velké Británie, dokazuje Thornton ve své knize *The Imperial Idea and Its Enemies*, kde uvádí, jak rostl export z Velké Británie do kolonií. Od roku 1842 do roku 1872 vzrostl export z 60 milionů liber na 312 milionů a v tomtéž období objem zahraničního obchodu vzrostl ze 130 milionů liber na 669 milionů liber (Thornton 1966: 7).

3) Neo-kolonialismus

Neo-kolonialismus⁹ se objevil poprvé jako termín v roce 1961, poté co se z Ghany stala první africká kolonie, jež se stala nezávislou zemí. Politický lídr Ghany Kwame

---

⁷ Ho Chi Minh, vlastním jménem Nguyen Sinh Cung se narodil v roce 1890 ve Francouzské Indočíně. Proslavil jsem jako zakladatel komunistické strany v Indočíně a jako prezident Severního Vietnamu. Popularitu si získal právě tím, otevřeným nesouhlasem proti utlačování ze strany Francie a jako vůdce revolučního hnutí, které hlásalo svobodu a rovnost (Jean Lacoutore 2016).

⁸ Mandát Společnosti národů byl zvláštní nástroj, kterým si mocnosti po roce 1919 rozdělily jednotlivé území. Společnost národů v tomto ohledu hrála roli pouze garanta, území, které bude, kdo jej bude ovládat, už Společnost národů neurčovala. Mandáty se dělily na tři skupiny. Nejnižší označení byl mandát C teritoria, které měly být spravovány pod přímou administrativní mandátní vládou. Dále bylo doporučeno, že v mandátní komisi by měla stát alespoň jedna žena a nemělo by být pod záštitou mandátu povoleno navýšení vojenských sil. Dalším mandátem byl B mandát teritoria, které mělo být spravováno s vyšší kontrolou. Bylo zde zakázáno vytvářet militantní jednotky, pozemní, či námořní. Mandát A dostaly země, které dříve patřily pod Osmanskou říši a byli již rozvinuté a tzv. polo samostatné. Mandáty byly potřeba jen do doby, dokud nebudou země schopny stát úplně samy. K těmto A mandátovým územím patřil právě Irák, Sýrie, Palestina a Libanon (Myers 1921: 74-76).

⁹ Občas se využívá i slovní spojení neo-imperialismus (Loomba 2005: 11).

Nkrumah ve své knize *The Last Stage of Imperialism* popsal neo-koloniální zemi jako zemi, která je teoreticky nezávislá a jejím dalším charakteristickým znakem je mezinárodní suverenita, reálně je však ekonomicky řízená z venku, což přímo ovlivňuje i politiku. Čili nezávislost dané země je pouhý klam (Nkrumah in Young 2001: 46). „*Moderní neo-kolonialismus nezahrnuje přímou politickou nadvládu a ponechává prostor pro rozvojové země v této oblasti. Nicméně některé aspekty dominance vyspělým národem nad rozvojovou zemí zůstaly. Neo-kolonialismus je částečně plánovaná politika vyspělejších národů udržovat svůj vliv v rozvojové zemi, ale rovněž je to i kontinuita minulých praktik.*“ (Altbach 1971: 237)

Uchopení těchto pojmů je mnohdy složité, protože pokud imperialismus jako takový je chápán jako přímá kontrola mocnosti nad kolonií, tak zaručení svobody na sebeurčení znamená konec imperialismu. Pokud je ale imperialismus chápán jako ekonomický systém, kdy mocnost stále ovládá trh v dané zemi, politické změny v zemi to pak neovlivní. Pro tento typ neo-kolonialismu, či neo-imperialismu, se ujal název „Americký imperialismus“. Termín popisuje mocnost, která sice přímo neřídí politicky ostatní země, ale ovládá je skrze ekonomickou a vojenskou sílu (Loomba 2005: 11). Nejedná se tedy o nic jiného než o další stádium imperialismu. Kolonie se sice politicky staly nezávislými, ale jak již upozorňoval Nkrumah, jedná se pouze o klam, protože země jsou dále vykořisťovány vyspělejšími zeměmi a jsou na nich v podstatě ekonomicky závislé.

Neo-kolonialismus je popisován i jako westernizace kolonií, či již nezávislých území. Spolu s ekonomickou dominancí a vojenskou přítomností v daných zemích zahrnoval neo-kolonialismus i kulturní aspekty, které tam přetrvaly i po odchodu mocností a jsou patrné dodnes. Rovněž se udrželo i koloniální chování, či zvyk, který dává mocnostem pomyslné právo zasáhnout a bombardovat danou zemi, když se stane deviantní, jako tomu bylo v případě Afganistánu, Iráků, nebo Libye (Young 2001: 48-49). Nicméně obyvatelé zemí, ve kterých bylo možné neo-kolonialismus sledovat, viděli často své vlády spíše jako sluhly velkých korporací a bank. Naproti tomu v menšině byl počet obyvatel, který viděl svou vládu jako novou nezávislou a silnou vládu, která je schopna nastavit vlastní politiku. Dle Magdoffa, by tyto post kolonie měly aplikovat agresivní politiku ve svém ekonomickém rozvoji, podporovat růst své ekonomiky, stavět železnice, přístavy, silnice, bojovat o kontrolu nad mořem, či námořními koridory a především agresivně expandovat na další území (Magdoff 1978: 137). Tento popis velice

dobře odpovídá popisu expanze Daeshe, který se chová jako racionální nově vzniklý stát, kdy je třeba si prvně zajistit vlastní území, dále na něm začít vybírat daně a především uplatňovat onu agresivní politiku vůči okolním státům (viz. kapitola č. 3). „*ISIS pokračuje v zajištění svých území v Sýrii a Iráku, kde uplatňuje agresivní politiku vlády*“ (Stern, Berger 2015: 44)

Rozvoj neo-kolonialismu je popisován i jako rozvoj kapitalismu. Jedná se o teorii rozvoje, kterou aplikovaly mocnosti po první a druhé světové válce v koloniích, kde byl de facto transportován západní styl ekonomiky do kolonií, aby mohlo dojít k jejich modernizaci a nebylo na ně nahlíženo jako na země, které jsou mimo západní ekonomický systém. Vlády v koloniích tuto nabídku jak zajistit modernizaci země, přijaly mnohdy s nadšením, nicméně o to horší byl výsledek. Prostředek, jakým se tato ekonomická pomoc měla uskutečnit, se nazýval westernizace, nyní je spíše znám pod pojmem globalizace třetího světa. Rozvoj těchto zemí probíhal za pomoci půjček od bank, či západních států, bohužel v mnoha případech tento rozvoj dopadl tak, že mnohé státy, které si půjčily kapitál na modernizaci, jej splácí dodnes a modernizace byla jen nepatrná (Young 2001: 49-50).

4) Post-kolonialismus

Termín post-kolonialismus je diskurz, kterým můžeme vysvětlit řadu fenoménů, jako například současný stav Blízkého východu. Otázkou zůstává, jestli se s jeho pomocí dá popsat vina Západu, za kolaps zemí jako je Sýrie, či Irák. Kritici post-kolonialismu uvádějí, že je tento pojem spíše dekonstruktivní, z důvodu zahrnutí příliš mnoha pojmů jako je dekolonizace, neo-kolonialismus, nadvláda, hnutí za nezávislosti apod. (Styers 2009: 853). Termín popisuje státy, které se staly nezávislými, ale nesou si dědictví z koloniálních dob v podobě zkušeností a zvyků. Suverenita, kterou nově státy nabyly po ukončení koloniálních správ, s sebou nesla mnoho změn. Těmi byly například nové ideologie, či možná realizace těch starých, ať už se to týkalo nezávislosti, či osvojení si termínu demokracie. V neposlední řadě to ale taktéž znamenalo kulturní a politický rozmach v těchto nově nezávislých zemích. Poprvé byl post-kolonialismus užit v padesátých letech 20. století. Z pohledu kapitalistů tato éra znamenala pro mnoho nových nezávislých států vzdání se teorie anti-kolonialismu a přiklonění se buď na jednu, nebo na druhou stranu, protože se jednalo o éru Studené války (Young 2001: 59). Leela Gandhi v její knize *Postcolonial theory* popisuje post-kolonialismus jako teoretickou

odolnost proti amnézii kolonialismu. Rovněž je dle ní neodbytně spojen s pojmem dekolonizace (Gandhi 1998: 6). Jak uvádí Young, post-kolonialismus popisuje státy, které si odnesly z koloniálních dob dědictví. V otázce Sýrie a Iráku se jedná bezpochyby o negativní dědictví, které více popisuje kapitola č. 2.

Mezi kritiky post-kolonialismu se řadí například Gregory Castle se svou knihou *Post koloniální diskurz*, ve které tvrdí, že post-koloniální teorie neodpovídá žádným podkladům ani metodologii (Castle 2001: 14). Aplikovatelnost této teorie je tedy velice obtížná, jelikož nemá pevné ukotvení. Dalším z kritiků termínu post-kolonialismu je Stephen Slemon, který uvádí, že přestože je post-koloniální stát nezávislý, dekolonizovaný, jeho ekonomika je stále pod dominancí cizího státu, přestože už tento stát není přítomný (vojensky, či administrativně) na území bývalé kolonie. Koncept post-kolonialismu vidí Slemon jako globální situaci, kdy tento termín líčí v podstatě vztah mezi bývalými koloniemi a kolonizátory. Stejně jako Castle, Slemon vidí tento pojem jako jakýsi deštník, který zakrývá až příliš mnoho hlav a zmatek je spíše dle něj to slovo, co popisuje tento neukotvený termín (Slemon in Castle 2001: 100-104).

Další významný autorem, který se post-kolonialismem zabývá, je Achille Mbembe, jež tvrdí, že evropské koloniální mocnosti jako Francie a Velká Británie nezaložily v koloniích vládu podobnou té v Evropě, nepoložily základy demokracie, ani rozvinuté občanské společnosti. Namísto toho mají kolonie zkušenosti s násilím a potlačením tradic a kultury. To má často za důsledek zmaření možnosti ekonomického a politického rozvoje přímo novou vládou v bývalé kolonii (McLeod 2007: 170). Mbembe zpochybnil optimismus, který zavládl po zavedení pojmu post-kolonialismus a ve své knize *On the Postcolony* pokládá otázku: „*Je vůbec nějaký rozdíl mezi tím, co se dělo v dobách kolonialismu a co se nyní děje po něm? Je skutečně tedy vše zastaveno, co se dělo? Pokud ano, můžeme říci, že dříve kolonizované země, se nyní zotaví ve své existenci a distancují se od svých bývalých států?*“ (Mbembe in McLeod 2007: 170) Na tuto polemiku navazuje Leela Gandhi, která upozorňuje na to, že kolonialismus rozhodně nekončí odchodem mocností z kolonií, ale pokračuje v systému, který nastavily mocnosti (Gandhi 1998: 17-19).

Post-kolonialismus tedy neoslavuje kolonialismus, nýbrž vítězství nad ním. Stejně jako Gandhi ve své knize popisuje, počátek odporu proti kolonialistům, který započal již za dob kolonizace, tak i Young uvádí, že kořeny post-kolonialismu sahají do dob

kolonialismu a následně imperialismu. Právě tehdy vznikala teorie tohoto pojmu, založena na revolučních, marxistických, liberálních a nacionalistických hnutích hlavně z 19. a 20. století. Právě tyto hnutí a jejich úspěchy jsou pro post-kolonialismus důležité. Tato práce se bude zabývat ve druhé kapitole rozvojem utlačovaného nacionalismu v Sýrii a Iráku po dobu francouzské a britské nadvlády, na který upozorňuje Young (Young 2001: 60-61).

Mezi experty a analytiky se neliší pouze výklad tohoto termínu, ale i jeho dějové ukotvení. Většina autorů se nicméně shodne na tom, že se jedná o jev, který nastal po ukončení kolonialismu, což znamená de facto i obsazení pojmů jako neo-kolonialismus a doby stabilizace po nastolení Bretton-woodského systému¹⁰ (Hoogvelt 2001: 167). Časově tedy tento popis sedí na vznik Daeshe, kdy území Sýrie a Iráku již nebyly pod vlivem francouzské ani anglické nadvlády.

Jelikož není jisté, jestli post-kolonialismus nezkoumá pouze politické hnutí, ale i post-koloniální společnost, je třeba zde uvést, že společnost na Blízkém východě byla rozdělena do dvou hlavních skupin. Rozdělení probíhalo na základě socioekonomických faktorů, kdy první skupinu obyvatel představovala městská společnost složená ze státních úředníků, vojenských příslušníků a islámských učenců. Naproti tomu zde byla společnost pasáků a společnost založená na kmenovém uspořádání, vymykající se svrchovanosti, což bylo odůvodněno kočovným způsobem života a nepočetnou městskou zástavbou. Rozdělení proběhlo i u islámu samotného na tzv. vznešený islám pro učence a jednoduchý islám pro obyčejné lidi. Zatímco vznešený islám se projevoval jako prostřednictví komunikace mezi bohem a člověkem, jednoduchý islám, lépe adaptovanější na prostý lid, se projevoval často prostřednictvím napojení na Muslimské bratrstvo¹¹. V průběhu první světové války se Francie a Velká Británie, začaly zajímat o Blízký východ, zejména ze zájmu obchodních a touhy ovládnout ropná pole. *„Jejich politika, svévolně kreslit hranice států do písku, měla za následek vznik států, které by nikdy s takovými hranicemi nevznikly. S cílem předejít snahám pan-arabismu, či pan-islamismu, byly hranice*

---

¹⁰ Bretton-woodský systém byl podepsán v roce 1944 a znamenal nový peněžní systém, který začal platit po válce (Stern 1944: 165).

¹¹ Muslimské bratrstvo bylo založeno v Egyptě roku 1928 Hassaen al-Bannou. Od té doby se počet členů organizace rozrostl až do milionu a organizace nezakořenila pouze v Egyptě, ale rozšířila se i do dalších arabských zemí, jako Palestiny, Jordánska a Sýrie. Původní cíl organizace bylo vzdělávání moderních učitelů a vyučování a rozšiřování islámu. Rovněž se bratrstvo pasovalo do role opozice k arabskému nacionalismu, ve kterém spatřovalo rasismus. Známá je taktéž pro svou militantní činnost (Gresh, Vidal 2004: 211-214).

načrtnuty tak, aby teritoria bohatá na naleziště ropy, byla méně osídlená, a teritoria s daleko menšími zásoby ropy osídlena více.“ (Hoogvelt 2001: 202-205) Právě tato politika je dnes obviňována mnohými experty na Blízký východ za momentální chaos v zemích, jako je Sýrie a Irák.

Post-koloniální diskurz byl dle jeho kritiků určen proto, aby zaplnil pomyslnou mezeru nejrůznějších přístupů, k popsání období po neo-kolonialismu. Ohledně cílů post-kolonialismu nepanuje konsensus, jestli se jedná o teorii výhradně popisující politické hnutí, či popis společnosti. Pokud má ovšem post-koloniální diskurz obecné zaměření, je to právě kontinuita. Kontinuita kolonialismu, který se transformoval v imperialismus a následná kontinuita neo-kolonialismu (Castle 2001: 6-7).

Post-kolonialismem na Blízkém východě se zabývá i Samuel Helfont, dle kterého tento termín popisuje jak politiku a typ států, tak i společnost. Shoduje se s Youngem i Hoogvelt ohledně toho, že státy, které se vymanily z koloniální správy, si zachovaly dědictví kolonialismu. Tento fakt se v Sýrii a Iráku projevil dle něj například v souvislosti s lídry v administrativní správě, po odchodu mocností, kteří předtím sloužili právě v britské, či francouzské armádě. Koloniálnímu dědictví se nevyhnuly ani tajné služby, které byly v Iráku vytvořeny Brity, a sloužily spíše k ochraně před obyvateli Iráku, nežli k ochraně proti vnější hrozbě. Helfont popisuje post-koloniální společnost jako silnou, ale spíše v tom, že spoléhá na kmenové a lokální hodnostáře, nežli na stát, který často neumí vyhovět jejich potřebám. Z důsledku neschopnosti států porozumět jejich společností a jejich potřebám, vyústily spory v těchto státech v násilné konflikty, přetrvávající do dnešní doby. Přestože tato teorie doslova sedí na současný popis Sýrie a Iráku, je zde nepochybně problém, že jsou i státy, ve kterých se takto nestalo. K takovým státům se řadí například Irsko, či Kostarika. Vztah a způsob, jakým Západ dodnes jedná s Blízkým východem, nicméně nastolily právě imperiální mocnosti. Ideje jako liberalismus, sekularizmus a demokratické vládnutí jsou sice hodnoty západu, není ale zdaleka dobře možné je okamžitě aplikovat na jiné země, které si neprošly stejným historickým vývojem (Helfont 2015).

Vztah mezi Západem a Blízkým východem popisuje velmi dobře ve své knize *Orientalism* Edward Said. První větou ve své knize Said popisuje Orient jako evropský vynález, který se začíná postupně vytrácet. I dle něj mají nejdélejší tradici s Blízkým východem právě Francie a Velká Británie, namísto Ruska, či Ameriky. Z historie je

patrné, že právě Orient pomohl vytvořit svými znalostmi, jazykem a kulturou základy současné Evropy. „*Nyní se ale Orient stal součástí evropské materiální civilizace a kultury.*“ (Said 2003: 2) Od pozdního 18. století Said popisuje Orientalismus jako vztah mezi Západem a Blízkým východem, kde Západ má v tomto vztahu dominantnější postavení a pravomoc na vládu nad již zmiňovaným Orientem. V následujících letech tak Evropané určovali v Orientu kulturu, politické ideologie, sociologické ideje a nevyhnuli se ani ovlivňování v rámci armády (Said 2003: 1-4). Na Saidův *Orientalism* navázal McLeod svou kritikou, která tvrdí, že koloniální diskurz není to samé, co Saidův orientalismus. Koloniální diskurz je dle něj více složitý a proměnlivý, než Saidův model orientalismu. Said popsal, jak si Francie a Velká Británie představovala Blízký východ, především arabské země. Šlo o jakousi iluzi Západu, jak má Orient vypadat, či jak měl vypadat, což mnohdy odporovalo realitě. Rovněž byl Orient brán Západem jako jeden celek a ne jako jednotlivé národy, či kmeny obývající arabské země (McLeod 2000: 39-44). Zajímavým poznatkem je, že Orient je dle Západu „ženský“. „*Východ je feminizovaný, považován za pasivní, submisivní...zatímco Západ se stal mužným, což jej dělá aktivním, dominantním, ovládá sebekontrolu a je asketický.*“ (McLeod 2000:45)

McLeodova kritika orientalismu spočívá ve větší myšlenkové flexibilitě koloniálního diskurzu. Said ve svém díle dle McLeoda ignoruje odpor domácího obyvatelstva vůči kolonizátorům. Popisuje tento stav jako stav dominantního Západu a pasivního Východu. Ale nepopisuje již, jestli se obyvatelé skutečně podřídili cizí nadvládě. A pokud by se skutečně podřídili cizí nadvládě a uznali ji, jak by tedy vznikla krize imperialismu, neo-kolonialismu a jejich následný rozpad? Said je tedy kritizován za samotného vyznavače orientalismu, což jednoduše znamená, že nepopisuje onen vztah z druhé strany, čili ze strany kolonizovaných. A v neposlední řadě je Said kritizován za nepravdivé prohlášení, kdy uvádí, že každý Evropan, který by mohl něco říci o Orientu, jeho tvrzení by bylo imperialistické a etnocentrické. Tímto v podstatě popřel všechny ty, jež se v Evropě proti kolonialismu vymezovaly, jako byl například i Thomas Edward Lawrence (McLeod 2000: 46-48).

V rozporu se Saidem je tedy i fakt, že anti-imperialistické hnutí byly přítomny jak na území Sýrie, tak Iráku. Identita těchto hnutí byla rozdělena mezi etnický nacionalismus, regionální nacionalismu a v neposlední řadě náboženství hrálo taktéž důležitou roli právě v otázce identity. Jako politickou ideu, či cíl si stanovila tato hnutí

dosáhnutí autonomie. Poté, co se tyto hnutí dostaly k moci, reprezentovaly především střední a nižší třídu obyvatelstva, tudíž se určité minority a elity necítily v novém post-koloniálním státě zastoupeny, jelikož byly zvyklé na své postavení v dobách koloniální správy, či ještě z dob vlády Osmanské říše (Helfont 2015).

Tato kapitola se věnovala teoretickému ukotvení pojmů, které se pojí s termínem post-kolonialismu. Post-kolonialismus jako takový je velmi těžce uchopitelná a aplikovatelná teorie, jelikož v sobě zahrnuje příliš mnoho pojmů a dalších teorií, jako neo-kolonialismus, či imperialismus. Nepochybně jedním z hlavních děl pro post-koloniální diskurz se stal *Orientalismus* od Edwarda Saida, který jako první popsal vztahy mezi Blízkým východem a Západem. Tento vztah byl a dodnes ještě je chápán jako vztah dominantních západních velmocí a pasivních arabských zemí, které si nedokázaly samy vládnout. Post-koloniální diskurz znamená především kontinuitu. Jak uvádí Castle, jedná se o pokračování kolonialismu, který se transformoval v imperialismus a následně v neo-kolonialismus. Důležitým faktem pro tuto práci je, že Sýrie a Irák byly v podstatě založeny imperiálními mocnostmi právě v době imperialismu, ale suverenitu nabyly až posléze, takže se řadí mezi státy, které vznikly v post-koloniální éře. Většina autorů a analytiků, zabývajících se post-kolonialismem uvádí, že státy, jež byly ovlivněny kolonialismem, či imperialismem, si odnesly tzv. koloniální dědictví. Otázkou je, ovlivnilo tedy toto dědictví z dob imperialismu v Sýrii a Iráku vznik Daeshe? McLeod popsal toto dědictví, jako negativní zkušenost, kdy západní mocnosti potlačily národní identitu těchto států. Přítomnost Francie a Velké Británie v Sýrii a Iráku neznamovala vybudování nezávislých a stabilních států tak, jak to původně zamýšlela Společnost národů. Práce navazuje další kapitolou, která analyzuje tuto mandátní správu a dědictví, které zanechala.

2. Britská a francouzská mandátní správa

V této kapitole je popsána britská a francouzská mandátní správa Sýrie a Iráku. Časové vymezení této kapitoly je od roku 1916 – 1947. Rok 1916 z důvodu podpisu Sykes-Picotovy dohody, jako začátku rozdělení Osmanské říše. Kapitola je ukončena rokem 1947, kdy došlo k odchodu francouzských vojsk ze Sýrie a ukončení francouzské mandátní správy. Cílem kapitoly je analýza průběhu rozdělení území Osmanské říše mezi Francií a Velkou Británií a deskripce jejich následného mandátu nad daným teritoriem. Návaznost na předešlou kapitolu spočívá v analýze mandátů a jejich dědictví, které si Sýrie a Irák uchovali. Mandátní správa Velká Británie a Francie je považována mnoha autory za pouhé pokračování kolonialismu a nenaplnila tak cíle, které stanovila Společnost národů. Mezi tyto cíle patřila reforma koloniální správy, při které na podřízené státy mělo být nahlíženo jako na státy v opatrovnictví. Mocnosti, kterým byl svěřen mandát nad daným územím, neměly jednat ve svůj prospěch, nýbrž především ve prospěch svěřeného území. Dalším cílem, který měla mandátní správa splňovat, bylo vybudování moderních a soběstačných států. Mandáty byly časově omezeny do doby, než se státy pod mandátní správou stanou právě nezávislými a soběstačnými. Stěžejní pro tuto kapitolu je arabský nacionalismus, který byl využit proti imperialismu Osmanské říše. Samuel Helfont, popsal post-kolonialismus jako teorii, která se nezabývá pouze státy, ale i společnostmi, tudíž i ta bude popsána v této kapitole.

Od 15. století se Sýrie stala součástí Osmanské říše a pod její nadvládou zůstala až do roku 1918, kdy byla Osmanská říše poražena a rozdělena. Po letech prosperity v 16. a 17. století začala koncem 18. století osmanská vláda ztrácet na své účinnosti. Tato léta neefektivní vlády měla za následek vysoké daně a zákony uplatňované spíše ve městech, než v celé zemi. Sýrie byla osmanskou vládou rozdělena na čtyři provincie. První s centrálním sídlem v Aleppu, druhá se sídlem v Damašku¹². Třetí a čtvrtá provincie byly situovány na pobřeží Středozemního moře a rozděleny mezi města Sidon a Bejrút. Konec nadvlády Osmanské říše nad Sýrií nastal s koncem první světové války, kdy britské síly porazily Turky, za pomoci Arabů v Sýrii, Iráku a Palestině. Osamostatnění Sýrie od Osmanské říše proběhlo za značné podpory Arabů, kteří byli ochotní bojovat proti svému politickému i duchovnímu vládci za vidinou získání nezávislosti. Tento odpor může být

---

¹² Damašská provincie zahrnovala i Jeruzalém až do konce devatenáctého století, než město dostalo samostatný status (Devlin 1983: 12).

přičítán rozmachu literatury, vědění a nových myšlenek, které pocházely zejména z Evropy a následně vedly (mezi Araby) k velké oblibě konstitucionalismu¹³. Výsledkem bylo zrození arabského nacionalismu, jehož sídlem největšího odporu proti Turecku se stal Damašek (Devlin 1983: 11-13). Arabský nacionalismus, taktéž označován jako pan-arabismus, je obtížně uchopitelný termín. Důvodem je zaměňování identit v arabském světě. Nutno podotknout, že Arabové, nikoli Turci, byli v Osmanské říši většinou. Arabským nacionalismem se míní nacionalismus Arabů, nikoliv Turků (Allen 1974: 139). Jedním z představitelů zástupců arabského nacionalismu byl muž jménem Sharif Husayn¹⁴, stejný muž, který se podílel na Sykes-Picotově dohodě a zastupoval zájmy arabské nezávislosti na Osmanské říši. Arabský nacionalismus v té době procházel druhou fází. Při první fázi se rozvíjela myšlenka nacionalismu napříč obyvatelstvem, která se následně od roku 1900 transformovala v myšlenku vybudování vlasti a nároku na sebeurčení. Druhá fáze arabského nacionalismu přímo souvisela s Osmanskou říší a nárokem na odtrhnutí se od ní a požadavkem na vládu domácích elit. Tyto elity měly být nezávislé ve svém rozhodování a zastupovat domácí obyvatelstvo. Snahy arabského nacionalismu byly poraženy stejně jako Osmanská říše na konci první světové války, jelikož se tyto země dostaly pod mandátní správu Velké Británie a Francie. V následujících letech 1920 – 1930, následovala jedna neúspěšná arabská demonstrace a rebelie namířená proti evropskému kolonialismu za druhou. Nejedná se pouze o případ poválečné Sýrie a Iráku, ale stejné nepokoje zažívala i Libye a Súdán, kde dnes Daesh taktéž operuje. Velkou roli sehrál ve společnosti i patriotismus. Diskuze, vedené ve třicátých letech dospěly k závěru, že pouze pan-arabismus se může utkat s evropskými koloniálními silami. Prvotní snahou pan-arabistických hnutí bylo reformovat Osmanskou říši, což se časem ukázalo jako nemožné. Tyto snahy následně vyústily v arabské povstání v roce 1916 pod vedením Sharifa Husayna a s pomocí armádních velitelů Sýrie a Iráku. Povstání proběhlo především za podpory Francie a Velké Británie, kdy Arabům za jejich participaci na povstání proti Osmanské říši byla slíbená nezávislost, která ovšem vyústila v mandátní správu obou zemí v roce 1919 (Choueiri 2000: 82-91).

---

¹³ Zavést konstitucionalismus, zejména konstitucionální monarchii chtělo hnutí nazývané Mladí Turci, kteří se nechali inspirovat Západem v těchto ohledech a chtěli tak přetvořit Osmanskou říši v monarchii limitovanou ústavou (Allen 1974: 135).

Jednání, která vedla k podpisu Sykes-Picotovy dohody, byla mnohdy jednáními, kterým jedna ze stran neporozuměla, či si jednání špatně interpretovala. Například Sharif Husayn, který jednal se Sirem Henrym McMahonem, se neshodl na sféře vlivu v důležitých městech, jako bylo Aleppo, Homs, nebo Damašek. Nicméně mu bylo přislíbena Arabské království. Manévrování britských diplomatů se odehrávalo mezi přislíbením podpory nezávislého Arabského království a kompromisu s Francií s jejími zájmy v Sýrii (Glubb 1959: 67-38). Neporozumění se projevilo dále v otázce Sýrie, kdy Husayn pochopil, že celá Sýrie, včetně oblastí pobřeží Středozemního moře, jako byl Libanon, budou součástí Arabského království. Zatímco Picot pochopil, že nemuslimská oblast Sýrie bude plně pod francouzskou kontrolou (Kedourie 1976: 180-181).

V souvislosti se stoletým výročím Sykes-Picotovy dohody napsal kritický článek Nick Danforth, ve kterém uvádí, že daleko lépe než již zmiňovaná Sykes-Picotova dohoda vysvětluje Blízký východ Sèvreská smlouva. Smlouva, která byla podepsána v roce 1920, neměla sice dlouhého trvání, nicméně její následky můžeme dle Danfortha spatřovat dodnes. Dohoda počítala s rozdělením Osmanské říše a její vzdání se nároku na bývalé provincie Osmanské říše. Dala tak neturecké území Kurdům, Řekům, Britům, Francouzům, Arménům a Italům. Danforth uvádí, že právě v této době se začaly formovat zárodky dnešních konfliktů mezi Tureckem a Kurdy. Dohoda ze Sèvres je dodnes vnímána v Turecku negativně, jako snaha Západu rozdělit turecké území a její obyvatele. Jako taková má i po letech významný dopad na vztah mezi Turky a kurdskými separatisty (Danforth 2015).

Začátek britské a francouzské nadvlády nad částmi Blízkého východu byl poznamenán podpisem na chvíli utajované Sykes-Picotovy dohody. Dohoda měla dle analytiků z *Wilson Center*¹⁵ obrovský dopad, nejen na poválečné uspořádání území Osmanské říše kde de facto vytvořila nové státy pod britskou a francouzskou správou, ale je vnímána jako jeden z faktorů současného kolapsu Sýrie a Iráku. V této bakalářské práci je stanovena výzkumná otázka, která se ptá, jestli je Sykes-Picotova dohoda relevantním faktorem, který nyní ovlivňuje současné dění v Sýrii a Iráku. Jedním z těchto analytiků, kteří vidí konsekvence mezi touto dohodou a současným kolapsem těchto států, je Marina

---

¹⁵ Wilson centrum (<https://www.wilsoncenter.org/person/marina-ottaway>).

Ottaway. Odbornice na analýzu politické transformace na Blízkém východě, která se v současné době zabývá arabským jarem a Irákem.

1) Francouzská mandátní správa

Poté co vypukla první světová válka a Osmanská říše se přidala na stranu Německa, Britské pozice v Indii a v Egyptě byly ohroženy, zejména když v roce 1914 sultán vyhlásil svatou válku a apeloval tím na všechny muslimy na světě, aby se připojili, což se ale nesetkalo s výsledkem, který očekával. V Květnu 1916 byla podepsána Sykes-Picotova¹⁶ dohoda mezi Francií a Británií, ve které se tyto dvě země dohodly ustanovit zóny svého vlivu v arabských státech po první světové válce. Severní teritorium, které se skládalo ze Sýrie, připadlo Francii, která zde měla své podniky. Do zóny Velké Británie spadal Irák a Jordánsko. Faisal bin Al Husajn¹⁷ byl s podporou Britů ustanoven jako král v Sýrii, s omezenými pravomocemi konstitucí, což se nesetkalo s podporou Francie. Situace vyvrcholila v červenci 1919, kdy samozvaný generální syrský kongres prohlásil Faisala za svého krále, Sykes-Picotova dohoda byla zamítnuta a politické opatrovnictví bylo možno pouze od USA, nebo od Velké Británie, v žádném případě od Francie. Hned v září 1919 Francie tento nový stát napadla a ukončila jeho existenci. Následně obdržela od Společnosti národů mandát nad tímto územím (Glubb 1967: 124-128).

Na rozdíl od Velké Británie, Francie dobrovolně neuznala po dlouhou dobu Sýrii jako samostatnou zemi. Velká Británie se stáhla ze Sýrie na rozkaz Lloyda George v roce 1919 z důvodů vyčerpání sil armády i vyčerpání zdrojů a přenechala území Francii, která měla své jednotky v Libanonu. Francie se angažovala v Libanonu především z důvodu podpory Maronitů¹⁸ a křesťanských misí. Sýrie byla ale jiný případ, i přestože se zde nacházela početná skupina křesťanů, Francie zde měla zájmy spíše obchodní. Napadnutí a posléze převzetí vlády nad Sýrií bylo zásadním nepochopením arabského nacionalismu a selháním francouzské koloniální politiky, která nikdy nedovolila ve svých koloniích volené zastupitele. Vládu v Sýrii tak zastupoval Úřad vysokého komisaře, který měl

---

¹⁷ Faisal bin Al Husejn bin Ali El-Hašemi byl Emírem a velitelem arabské armády v Sýrii v boji proti Turecku. Krátce po poražení Turecka stanul jako král v čele Sýrie, nového arabského státu, který mu přislíbila Velká Británie, nicméně jeho vláda byla ukončena francouzskou armádou, kdy byl vyhnán z Damašku (Vidal, Gresh 2004:294).

¹⁸ Maronité byly klany a společenství kmenů, které bylo převážně křesťanské a živilo se pastevectvím v okolí jejich Hory (Fieldshouse 2008: 304-313).

k dispozici poradní orgán složený ze zástupců nominovaných vládami států (Fieldhouse 2008: 245-254).

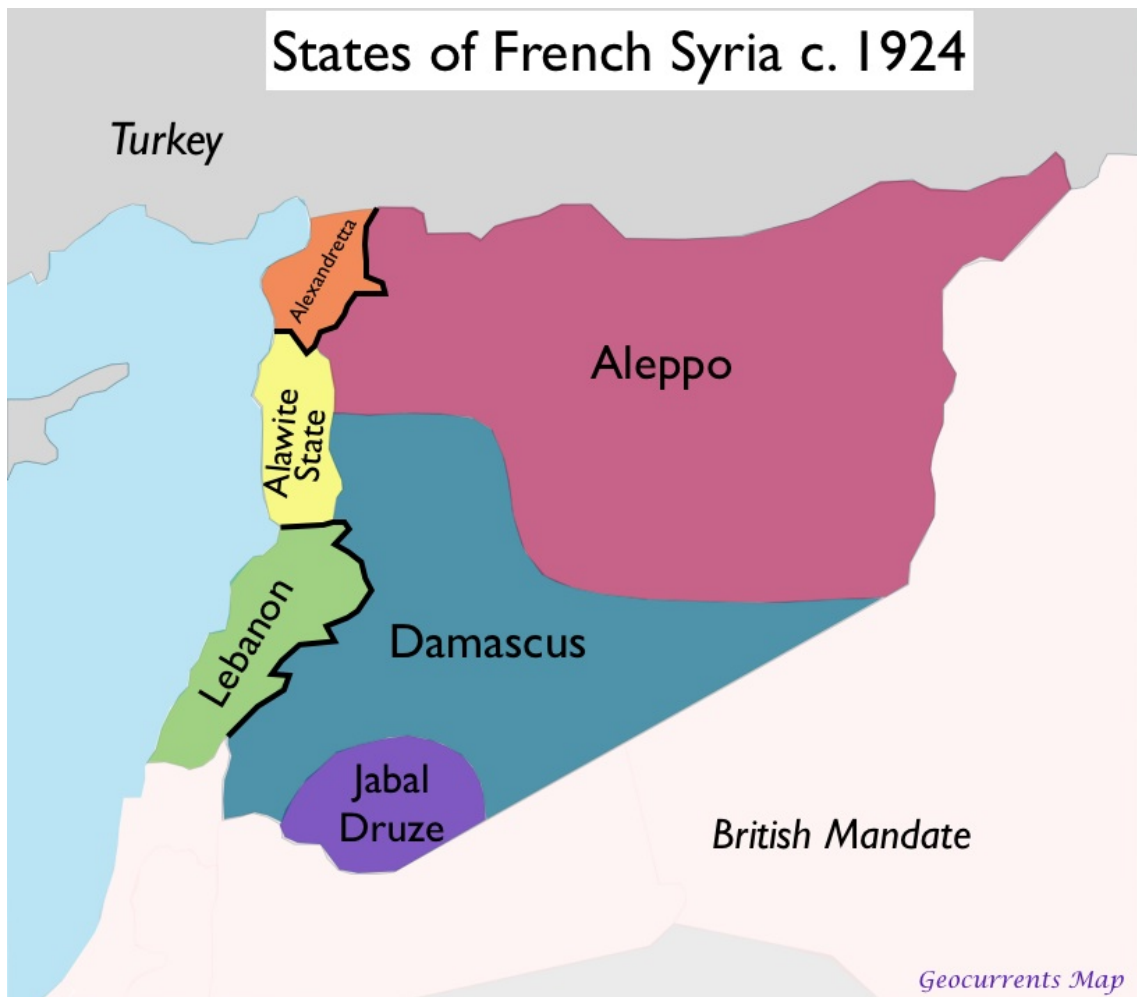
Obr. 1. Rozdělení mandátů mezi Velkou Británií a Francií na Blízkém východě.

Zdroj: History of Israel (<http://history-of-israel.org/>)

Mandátní území byla rozdělena roku 1925 na čtyři části, Libanonskou republiku a Syrskou republiku, která se skládala ze dvou spojených států, Aleppa a Damašku. Dále na Sanjak Alexandretty na severozápadě, neboli stát Alawitů, který je později znám jako Vláda Latakie a na území Jabal Druze. Sýrie a Libanon tak byly spravovány pod francouzským mandátem, který posvětila Společnost národů. Území takto spravovaná, měla být naučena od vyspělejší země, jak plně dosáhnout schopností efektivní samovlády. Mandát měl vypršet v době, kdy se území stanou soběstačnými. Na území každé mandátní země měla být ustanovena komise, která měla zpracovávat a hlásit zprávy ze země. Toto je psáno v článku 22 úmluvy Společnosti národů ohledně principů mandátní správy (Hourani 1954: 163-173). Rozdělení Sýrie bylo na základě kmenů, ale i na základě náboženského vyznání. Byly zde dvě velké islámské sekty, jednou z nich byli již zmiňovaní Alawité a těmi druhými právě Drúzové z Jabal Haurany. Pod francouzskou mandátní správou byla právě těmto dvěma skupinám ponechána vnitropolitická autonomie, což neposvěcovaly ostatní náboženské komunity (Ma'oz 1986: 10-11).

Obr. 2. Rozdělení Sýrie Francií na provincie.

Zdroj: The Toynbee convector. 2011.

Francouzská nadvláda nebyla zrovna to, co si pod mandátní správou Společnost národů představovala. Zapojení domácích politiků a sdružení bylo minimální a země byla v podstatě pod přímou správou Francie. I vysoký komisař pro Sýrii byl jmenován a odpovědný pouze francouzskému ministerstvu zahraničí. 20. léta 19. století tohoto režimu se nesla ve smyslu vojenské správy nad Sýrií a také syrští disidenti byli souzeni francouzskými vojenskými tribunály.

Tato kapitola se zabývá historií Sýrie, protože Francie zde uplatňovala prakticky moderní kolonialismus. Po ekonomické stránce se tato mandátní správa dá popsat jako vykořisťování, kdy francouzské firmy byly zvýhodňovány a Syrské továrny byly jen slabě chráněny před touhle nerovností (Fieldhouse 2008: 261-262). Tato forma vládnutí se neobešla bez značné kritiky. Velká část obyvatel se neztotožnila s přímou formou cizí

nadvlády. V tomto případě Francie selhala v ustavení standartní formy vlády, což mělo za následek vzestup nacionalistických myšlenek, ty začaly ve společnosti převažovat. Výsledkem těchto myšlenek byla obava, že se Francie nikdy nehodlá vzdát vlády nad Levantou a čím déle zde setrvá, tím menší pravděpodobnost na sebeurčení budou Arabové mít (Hourani 1954: 176-177). Teorie post-kolonialismu úzce souvisí s nacionalismem a nacionalistickým smýšlením. Stejně jako se projevoval arabský nacionalismus proti Osmanské říši, tak se projevil proti Francii po první světové válce. Arabský nacionalismus se v Sýrii posléze rozštěpil na menší skupiny, požadující stejný cíl. Primárním cílem bylo nahrazení mandátní vlády, vládou domácích elit. Rozštěpení těchto skupin bylo na základě otázek, kým má být mandátní vláda nahrazena a kdy. Neopomenut nelze ani obdiv napříč extrémisty k francouzské kultuře a uznání, že bez vlivu Francie by arabské politické uvědomění nebylo možné (Hourani 1954: 178).

Cestu za nezávislost Sýrie přinesla paradoxně až druhá světová válka. Během ní se do Sýrie dostaly německé síly, načež Francie, spolu s Velkou Británií slíbili Sýrii i Libanonu nezávislost, kterou Francouzi následně porušili. Nakonec se do problému musela vložit Velká Británie, která zamezila dalším střetnutím mezi Francouzi a Araby a poslední francouzské jednotky tak opustily Sýrii 17. května roku 1947. Závěr mandátní správy v Sýrii není zcela negativní. Francii se podařilo vybudovat dobrou správu pozemní komunikace a rovněž státní školy, včetně univerzity v Damašku (Devlin 1983: 43-44).

2) Britský mandát v Iráku

Stejně jako v Sýrii, byly i v Iráku již patrné náznaky arabského nacionalismu. I přesto byly staré sunnitské rodiny loajální k Osmanské říši, pod kterou se Irák nacházel. Britské síly napadly Irák v roce 1914 a idea nezávislosti na Osmanské říši znamenala početné arabské posily do britských řad (Longrigg 1953: 77 a 84). Důvody napadnutí Osmanské říše Brity byly četné. Wiliam R. Polk ve své knize uvádí, že Velká Británie a Indie¹⁹ se obávaly vzrůstajícího pan-islamismu, který se mohl začít šířit z Turecka. Stejně jako Francii po napadnutí Sýrie, tak i Velké Británii a Rusku jako jejich spojencům, vyhlásil sultán Osmanské říše svatou válku (jihad)²⁰. Nenaplnily se ani pověsti o slabé

---

¹⁹ Británie totiž, zaútočila na Irák od jihu z Indie, jelikož právě tam měla své síly a dělo se tak s indickou pomocí.

²⁰ Štěstí dle Williama R. Polka měla Francie a Británie, jelikož nedošlo k masovému povstání obyvatel a jejich zapojení do jihu. Zajímavostí je, že neštěstí potkalo Rusko, když Turecko zamezilo transport lodí přes úžiny Bospor a Dardanely, což vedlo k začátku hladovění ruské armády a k jejímu kolapsu, což rovněž silně ovlivnilo revoluce v Rusku v roce 1917 (Polk 2006: 69).

Osmanské říši, které se přezdívalo *nemocný muž Evropy*. Válka proti Turecku byla jen dalším pokračujícím krvavým konfliktem, který stál Británii dvacet tisíc obětí, především z řad indických obyvatel. Dalším důvodem invaze byly nepochybně ekonomické podněty. Když válka v roce 1918 skončila a Osmanská říše byla poražena, nafta a obilí byly hlavní důvody pro setrvání Velké Británie v Iráku. Po konci války bylo přečteno prohlášení v Bagdádu, ve kterém bylo uvedeno, že obyvatelé mohou participovat na vládnoucí spolupráci s politickými zástupci Velké Británie. Pro mnoho Iráčanů to znamenalo, že se Irák stal kolonií. Britská správa rozdělila Irácké obyvatelstvo na tři skupiny. První skupina byla tvořena beduíny a Kurdy²¹, kterým nemohl být dle Britů svěřen do ruky moderní stát. Druhou skupinou byli míněni rolníci, kteří byli z většiny chudí a rovněž neschopní vládnout sami sobe. Do třetí skupiny patřili tzv. Arabové z měst, kteří byli dle Britů nejnebezpečnější složkou iráckého obyvatelstva, a kdyby jim byla dána do ruky správa země, znamenalo by to katastrofu pro celý Irák. Jelikož britská vláda²² viděla možný zisk z naftových polí, musela vymyslet způsob jak posvětit svou přítomnost v Iráku. V tomto jí pomohla právě Společnost národů (Polk 2006: 67-74).

Poté, co Arabové pochopili, že se Britové nehodlají ze země stáhnout, zvedla se vlna nepokojů s cílem získat suverenitu. Nacionalismus byl na vzestupu a vznikaly spolky jako Společnost strážců nezávislosti, které byly potlačeny britskou armádou. Konference v San Remu roku 1920 nadobro rozdělila mandáty na již zmiňovanou francouzskou Sýrii a Libanon a britskou Palestinu, Irák a Zajordánsko na základě Sykes-Picotovy dohody²³. Území se skládalo ze třech bývalých provincií Osmanské říše, a to Basra, Bagdád a Mosul. Spojení těchto tří provincií, nepatřilo mezi nejmoudřejší rozhodnutí. To dokazuje, jak málo Velká Británie věděla o Iráku, jelikož tyto provincie byly nejvíce rozdílné, co se týče náboženství a etnik v celé Osmanské říši. Irácké nepokoje a vzpoura proti Velké Británii si vyžádaly na deset tisíc mrtvých, především z řad Arabů. Nakonec došlo k ustanovení zastupující irácké vlády, jejíž zástupci byli nominováni ze všech tří provincií. Tito zástupci byli tvořeni především sunnity a hlavami tamějších kmenů a rodin, od kterých se vyžadovala podpora Velké Británie. Byli zde v zastoupení i křesťané

---

²¹ Kurdové obývají oblast severovýchodního Iráku. Oblast v době britského mandátu byla skoro zcela bez arabského obyvatelstva, rovněž se Kurdové řadí mezi nejpočetnější minoritu v Iráku (Longrigg 1953: 6-8). Kurdové rovněž obývají okolí Mosulu, které je dnes v područí Daeshe.

²² Vztahy na Blízkém východě řešilo v té době ministerstvo války, do jehož čela se dostal Winston Churchill, který musel zabránit ekonomickému kolapsu Británie a začala tak politika šetření, především propouštěním vojáků z armády a snižováním co nejvíce nákladů na udržování kolonií (Sorby 2009: 44).

a jeden žid. Do čela státu byl nakonec v roce 1923 korunován stejný král, kterého ze Sýrie vypudila Francie. Tímto byl Faysal bin Husajn, který byl znám pro své myšlenky pan-arabismu (Sorby 2009: 94-98). Proti britské vládě nad Irákem nestála jen tamější populace, ale stavěl se proti ní i plukovník, který poznal arabskou kulturu, jako jeden z mála Britů a tím byl Thomas Edward Lawrence²⁴. Poté, co proběhlo národní povstání proti Velké Británii, napsal dopis do listu *London Sunday Times* toto: „*Lidé Británie byli obelháni a nalákáni do pastí v Mezopotámii, ze které bude jen těžké vyváznout se zachováním důstojnosti a cti. Naše (britská) vláda je daleko horší než ta stará Turecká.*“ (Polk 2006: 77-78)

Obr. 3. Situace na Blízkém východě v roce 1923.

Zdroj: World ology (worldology.com)

Společnost národů posloužila prakticky k posvěcení další expanze těchto koloniálních mocností. Taktéž z toho důvodu ztratila tato Společnost národů důvěru u arabského obyvatelstva. Celá situace byla ve své podstatě jen zástěrka pro to, aby si mocnosti udržely patronát na Blízkém východě a mohly využívat jeho zdrojů. Na rozdíl od Sýrie se ale v Iráku konaly volby, a to hned v roce 1925, které probíhaly pod britským dohledem. Cílem Velké Británie zůstalo to, aby v Iráku zůstala vláda, která bude hájit

²⁴ Thomas Edward Lawrence se narodil roku 1888 a zemřel v roce 1935. Byl znám jako archeolog, vojenský stratég pro své činy za války, kdy vedl arabské povstání proti Osmanské říši a rovněž znám pro svou kritiku Sykes-Picotovy dohody (Weintraub 2015).

britské zájmy, což se zdálo za splněné koncem 20. let. Zde nastává ten hlavní rozdíl mezi francouzskou a britskou mandátní správou. Velká Británie na základě Anglicko-Irácké smlouvy v roce 1932 ukončila mandát a téhož roku vstoupil Irák do Společnosti národů pod sponzorstvím Velké Británie. Ve smlouvě byly obsažené i pasáže o sjednocení zahraničních politik a zachování dvou britských vojenských základen, kde se měla cvičit irácká armáda (Simons 1996: 201 a 218).

Tyto zásahy Francie a Velké Británie na Blízkém východě měly ve skutečnosti následky, které je možno pozorovat až dodnes. Tato kapitola odpovídá na část druhé výzkumné otázky, zdali je relevantní považovat Sykes-Picotovu dohodu za jeden z hlavních faktorů, které ovlivňují nynější dění v Sýrii a Iráku. Bezpochyby jsou v těchto zemích patrné následky této smlouvy, nelze však s jistotou tvrdit, že se jedná o hlavní faktor. V první řadě dopomohla Francie a Velká Británie rozložit Osmanskou říši, která sdružovala všechny tyto národy a provincie. Těmto událostem ovšem rovněž dopomohla i arabská vojenská síla, která se připojila k mocnostem v domnění získání nezávislosti na Osmanské říši. Té se ale dočkali Arabové až po skončení mandátní správy. V druhé řadě, ale nikterak neméně podstatné, je fakt, že po porážce Osmanské říše zde Francie a Velká Británie vybudovaly státy, které můžeme najít na mapě i dnes. Patrné jsou v dnešní době i problémy, které byly již ve dvacátých letech, jako například Kurdská menšina a jejich snaha dosáhnout autonomie. Mandátní správy nebyly domácím obyvatelstvem vnímány nikterak příjemně, protože autonomie se dočkal Irák až v roce 1932 a Sýrie až po druhé světové válce (1947). Tato situace měla za následek vzrůstající nacionalismus a pan-arabismus. Prohlášení Davida Blaira o tom, že Velká Británie podepsala Sykes-Picotovu dohodu, aby rovněž vyšla Arabům vstříc, se zdá být liché. Pokud sliby Arabům znamenaly potlačení národního hnutí v Iráku použitím armády a zabitím více než deseti tisíc lidí, pak by jeho tvrzení mohlo být pravdivé.

Podobně reaguje i Marina Ottaway na mandátní správu. Dle ní, Francouzi a Britové naprosto ignorovali práva Arabů na teritoria, ve kterých se nacházeli a rovněž si neuvědomili následné konsekvence. Argument obhajující neschopnost Arabů vládnout si sami, ovlivnil i jejich myšlení, že zůstanou nadále pasivní. Jak se ukázalo při povstání v obou zemích, i tahle úvaha byla lichá. Proti Francii a Velké Británii se otočil arabský nacionalismus, který byl prvotně mocnostmi zneužit proti Osmanské říši a následně silou při povstáních potlačen. Rovněž je důležité si dle Mariny Ottaway uvědomit, že z původní

dohody toho moc nezbylo. Sýrie a Irák byly pod mandátní správou, britské území ale neobsahovalo původní plánovaný západní břeh arabské pevniny a Palestina se nestala mezinárodní zónou, jak to bylo původně zamýšleno. V neposlední řadě získala Velká Británie pod svou správu Mosul, který byl původně zahrnut ve francouzské zóně (Ottaway 2015).

Tato kapitola se zabývá Irákem a Sýrií jako státy, které se nacházely pod mandátní správou Francie a Velké Británie. Cílem kapitoly, byla deskripce tzv. koloniálního dědictví, jako jednoho z aspektu post-kolonialismu. Toto dědictví je dnes vnímáno spíše negativně, z důvodů potlačení kultury a nacionalistických hnutí v daných zemích. Výsledkem této mandátní správy je vytvoření nových států obsahujících nesourodé etnické a náboženské skupiny. Problémy patrné již v tehdejší době vygradovaly do současného stavu, kdy oba státy zažívají svůj kolaps právě z důvodu nestability. Z tohoto hlediska, je zřejmé, že Velká Británie a Francie pouze zneužily mandát, jim svěřený Společností národů, k vlastnímu prospěchu. Koloniální dědictví této doby se dá shrnout jako vytvoření nestabilních států, s etnickými a náboženskými konflikty uvnitř společnosti. Kolaps těchto vnitřně rozdělených států, byl ideálním místem pro vznik organizace jako je Daesh.

3) Vznik „Daeshe“

Tato kapitola popisuje vznik Daeshe a jeho následnou expanzi a ideologii. Cílem této kapitoly je prokázat souvislost s koloniální nadvládou Velké Británie a Francie nad Sýrií a Irákem, čili britskou a francouzskou mandátní správou a vznikem Daeshe. Jako jeden z mnoha cílů si tato teroristické organizace vytyčila spojit muslimské obyvatelstvo a nastolit v arabských zemích znovu chalífát. Historické ukotvení této kapitoly sahá od 90. let, respektive od roku 1998, kdy vznikla odnož Al-Kaidy v Iráku (AQI), až do současnosti. Tato kapitola navazuje na druhou kapitolou v otázce koloniálního dědictví. Proti tomuto dědictví, či pokusu o westernizaci Blízkého východu, se Daesh vymezuje již od svého vzniku. Hlavním cílem této kapitoly je zodpovězení výzkumné otázky, která se ptá, zdali je možné aplikovat teorii post-kolonialismu na vznik Daeshe na území Sýrie a Iráku.

Chalíf Ibrahim (Abu Bakr al-Baghdadi) oznámil 28. 4. 2014 vznik samozvaného Islámského státu, který hlásil konec Islámského státu v Iráku a Sýrii. „*Spěchejte ó Muslimové do vašeho státu. Ano vašeho státu. Spěchejte, protože Sýrie není pro Syřany a Irák není pro Iráčany.*“ (Weiss, Hassan 2015: 1) Již v tomto prohlášení lze spatřit jasnou snahu o zrušení hranic mezi těmito dvěma státy. Daesh je tedy místem pro všechny muslimy. Jestli se nachází na území Sýrie, nebo Iráku, jeho příslušníci neřeší. Ačkoliv se fenomén Daeshe jeví jako zcela nový, který se vynořil odnikud před dvěma lety, není to v zásadě pravda. Tato teroristická organizace začala fungovat daleko dříve, jako odnož Al-Kaidy²⁵ se vznikem v roce 1998, s názvem AQI (Al-Kaida v Iráku). Organizace byla nicméně natolik brutální, že se od ní Al-Kaida distancovala a organizace se následovně přejmenovala na ISIL (Islámský stát v Sýrii a Iráku) (Sekulow 2014: 4). Taktikám a činům AQI natolik brutálním, že se od ní Al-Kaida distancovala, se bude věnovat další podkapitola. Organizace se v podstatě transformovala do uskupení, které si jako první cíl vytyčilo spojit muslimy v Sýrii a Iráku do jednoho státu. K tomuto spojení nemělo dojít na základě národního nacionalismu, ale pomoci náboženského nacionalismu a pan-arabismu.

Organizace AQI má své počátky poté, co Spojené státy americké napadly Irák v roce 2003. V jejím čele stál Abu Musab al-Zargavi, který se plně angažoval v bojích

---

²⁵ Al-Kaida je salafistická sunnitská teroristická organizace, založena Usámou bin Ládinem a jejíž ideologie je postavena na džihádu (Berger, Stern 2015: 4).

proti americkým jednotkám, pomocí sjednocení pěti džihádistických organizací v Iráku v roce 2006. Zargavi byl tím, který sliboval očistění islámu, respektive vrácení islámu jeho čistou podstatu bez odpadlíků a nastolení celosvětového chalífátu. Začátkem dubna 2006 se poprvé al-Zargavi ukázal veřejnosti na videu, při kterém vzdal poctu spojení organizací, jako základnímu prvku vytvoření Islámského státu. Al-Zargavi byl při amerických náletech v Iráku zabit koncem června 2006. Po jeho smrti velení Al-Kaidy tlačilo na džihádistické organizace, aby pokračovaly v myšlence nastolení chalífátu. Organizace pokračovala ve svých cílech a ve video prohlášení 15. října 2006, ve kterém se oznamoval vznik Islámského státu v Iráku, představila nového vůdce Umara al-Baghdadiho, pravým jménem Hamid Dawud Khalil al-Zawi, který byl bývalým iráckým policejním důstojníkem. Stejně tak i jeho vize Islámského státu byla vizí státu pro sunnitské obyvatelstvo, jejichž vzorem byl chalífát, jež nastolil prorok Mohamed. V prohlášení z desátého dubna 2006 džihádisté uvedli, že nejsou syny Sykes-Picotovy dohody, nýbrž synové Mohamedovými (Bunzel 2015: 16-18). Znovu tedy zmínili vizi chalífátu, který uvnitř nemá žádné hranice a nabízí tak muslimům zaslíbenou zem, s odkazem na chalífát proroka Mohameda.

Právě po smrti Umara al-Baghdadiho v roce 2010, kdy jej zabily americké jednotky, zažila organizace pravý rozmach. Namísto pouze papírového státu se začal rodit Daesh, v jehož čele stanul nový al-Baghdadi, kterému se podařila expanze této organizace do Sýrie, Iráku, ale i do dalších zemí jako jsou státy severní Afriky, či na Balkán. Abú Bakr al-Baghdadi (Ibrahim Awad Ibrahim al-Badri) přetvořil AQI v organizaci Islámský stát v Iráku a později tedy v již zmiňovaný název Islámský stát, každopádně jeho následovníkům spíše vyhovuje název il-Dawla (Stát) (Laub 2016).

Označení této organizace se liší. Organizace spojených národů a americká vláda užívá názvu ISIL, čili Islámský stát v Iráku a Levantě, což ale není přesné označení, jelikož se tato organizace rozšířila i do Afriky a dalších částí Asie. Od 28. 4. 2014 se tyto teroristé nazývají jako Islámský stát. Nicméně média stále používají označení ISIS, či ISIL (Islámský stát v Iráku a al-Sham, kdy al-Sham označuje oblast různě překládanou jako Větší Sýrie, Levanta, nebo dokonce Damašek). Termín al-Sham se totiž používal zhruba od sedmého století, kdy tyto země byly pod vládou muslimských chalífů, až do doby než Francie a Velká Británie začaly spravovat toto území. Tato práce užívá název Daesh, když popisuje tuto teroristickou organizaci, jelikož tento název užívá i arabsky

mluvící svět, a to v pejorativním smyslu. Bezpochyby je totiž název Islámský stát urážkou pro mnoho muslimů a proto se taktéž od tohoto opovrženého názvu distancují. Práce bude z těchto důvodů popisovat tuto organizaci jako Daesh²⁶, což v překladu znamená pošlapat, nebo něco rozdrtit (Irshaid 2015). Pojem Daesh nyní používá i francouzská vláda a prezident Francois Hollande.

Jako jedna z mála teroristických organizací si Daesh dokáže udržet území, které dobyl. Tímto se výrazně odlišuje od Al-Kaidy, od které se odtrhl v prosinci 2014. Důvody tohoto rozdělení se uvádí ve videu zveřejněném právě na konci roku 2014, kdy Al-Kaidě byla vyčítána neschopnost vytvořit „islámský stát“ (Weiss, Hassan 2015: 182-185). V únoru 2015 se i Al-Kaida oficiálně distancovala od Daeshe ve svém prohlášení, kdy se Al-Kaida doslova distancovala od všech akcí, jež Daesh provádí. Zrovna tak uvedla, že s ním není nikterak spojená žádnými vazbami. Jeho nárok na suverenitu striktně odmítla a stejně tak i jeho poselství muslimskému světu. Vztahy mezi Al-Kaidou a Daeshem se vyhrotili v půlce roku 2014, kdy se Daesh prohlásil za větev Al-Kaidy, nicméně větev která je nejvíce rozvinutá a nejlépe dosahuje svých cílů. Na tento popud vůdci Al-Kaidy reagovali ve video prohlášení, že Daesh není prospěšnou větví Al-Kaidy a rozhodně není jejím následovníkem. V pozadí toho sporu ohledně vztahů mezi Al-Kaidou a Daeshem je fakt, že Daesh jednal nezávisle na Al-Kaidě v Iráku a podkopával ji mezi civilním obyvatelstvem bagatelizováním jejích úspěchů. Přesto všechno tyto dvě organizace našly společnou dohodu, například že se Daesh nebude vměšovat do operací Al-Kaidy proti Íránu (Bunzel 2015).

Pod Abú Bakr al-Baghdadiho vládou zažila tato organizace nebývalý rozmach, jak v dosáhnutí svých cílů, tak i v zapsání se do podvědomí ostatních států. Narodil se v roce 1971 ve městě Samara do sunnitské salafistické rodiny, která se prohlašovala za přímé potomky proroka Mohameda, se al-Baghdadi dostal na Islámskou Univerzitu v Bagdádu v roce 1989. Na této univerzitě al-Baghdadi obdržel doktorský titul v oboru Islámská kultura a právo šaría. Do roku 2003 jej jeho kolegové popisovali jako tichého a někoho kdo nemá talent a už vůbec ne vůdčí schopnosti. Po roce 2003, kdy americká armáda napadla Irák, al-Baghdadi věřil, že započala jeho část osudu džihádisty. V roce 2004 byl zatknut americkými jednotkami jako povstalec a byl umístěn do detenčního zařízení, z něhož byl propuštěn roku 2007. Po jeho propuštění okamžitě vstoupil do řad Daeshe a

---

²⁶ Rovněž Francie nazývá tuto teroristickou organizaci Daesh (Mark 2015).

následně přímo pod velení Abu Omara al-Baghdadiho. Díky svým schopnostem, se dostal až do čela vedení organizace a nahradil tak předchozího vůdce a začal s rozsáhlou reorganizací. Jako první si zajistil svou pozici eliminací potenciálních hrozeb uvnitř organizace a nahrazením méně důvěrných lidí svými loajálními z vězení, ve kterém je poznal (Stern, Berger 2015: 33-37). Americká vláda je dodnes kritizována mnoha autory za způsob, jakým se stáhla z Iráku a rovněž i za způsob jakým ovlivnila další generaci islamistů, kteří byli zadrženi v jejich detenčním zařízení a následně propuštěni.

Především díky bývalým členům armády Saddáma Husajna se podařilo Daeshi tak úspěšně expandovat i do Sýrie, která zažívá občanskou válku. V tomto ohledu se zdá, že teroristé z Daeshe jsou oportunisté, kteří dobře využili příležitosti pro obsazení teritorií v zemích, jež jsou postihnuty vnitřními nepokoji (Hassan, Weiss 2015: 124-125). Občanská válka v Sýrii a nestabilní vláda v Iráku se jeví jako ideální prostředí pro to, aby se v nich organizace, jako je tato, uchytila. Otázkou zůstává, jestli je Daesh pokračovatelem radikální strany Baath²⁷ a Saddáma Husajna.

Mnozí následovníci Daeshe vidí v Al-Baghdadim nového Saddáma nejen proto, že v řadách teroristů je početná skupina baathistů, kteří organizaci podporovali již za Zargaviho, ale rovněž protože i jeho politika se příliš podobá té Saddámově. Profesor Amatzia Baram z univerzity v Haifě v Izraeli, jež se zabývá arabským nacionalismem, historií Iráku a historií Mezopotámie tvrdí, že Al-Baghdadi je přímým dědicem Saddáma Husajna. Ke stejnému názoru se přiklání i Derek Harvey, který je analytickým specialistou na Irák a sloužil v americké armádě v době americké invaze do Iráku. Dle jeho slov se bojová taktika Daeshe neliší od té Saddamistické. Stejná je i nenávisť vůči šíitské komunitě, kdy v dobách Saddámovy vlády jich bylo zabito přes 150 000. Malý rozdíl spatřuje Hassan Hassan v tom, že po těchto masakrech Saddám Husajn nepočítal s vyhlazením všech šiitů v Iráku, zatímco Al-Baghdadi se drží hesla, že šiité jsou všichni odsouzeni k smrti (Hassan, Weiss 2015: 120-124).

O hlavní příčině vzniku Daeshe neparuje shoda ani mezi experty na Blízký východ a Irák. Jedním z těchto expertů je Samuel Helfont, který se zabývá jak postkolonialismem, tak Irákem a kritizuje právě spojitost mezi Saddámem a Al-Baghdadim.

---

²⁷ Strana Baath je politická strana, vzniklá v Sýrii, s ideologií založenou na anti-imperialismu, arabském nacionalismu a pan-Arabismu. Se stranou jsou spojeni i lidé jako Bašár al-Asad, či Saddám Husajn (Berger, Stern 2015: 5).

Podle Helfonta není Saddám Husajn a ani jeho baathistická politika odpovědná za vznik Daeshe, ani za Baghdadiho vzestup, čímž se dostal do přímého sporu s Amatziou Baramem. „*Přestože Saddám zdůrazňoval, že je zájmem strany Baath vyhnout se střetu s islamisty, stejně tak řekl, že na druhou stranu na ně zaútočí tvrdou silou, pokud se pokusí uchopit moc.*“ (Brill, Helfont 2016)

Amatzio Baram kritizuje Samuela Helfonta za jeho ignoraci nálad ve společnosti, během Husajnovy vlády a jejich snah o islamizaci společnosti během let 1993 a 2003. Stejný je i dle Barama apel na právo šaría, což byl další faktor k radikalizaci společnosti. Ačkoliv navenek se stavěla strana Baath a Husajn proti islamismu, jejich politika prováděla pravý opak. V době, kdy lidé potřebovali spíše domy, se stavěly za obrovské sumy peněz nové mešity, výuky islámu se ve školách prodlužovaly a stejně tak se navyšovaly poplatky za zábavy, či alkohol. Zloději byli trestáni useknutím pravé ruky apod. Zjednodušeně řečeno, Saddám Husajn je dle Barama odpovědný za vzestup islamismu v Iráku během jeho vlády, která byla jednou z nejvíce sekularizovaných vlád v arabském světě. Oba tyto autoři se ale shodnou na tom, že Saddám Husajn rozhodně nebyl příznivcem Salafistů, nýbrž zastával vlastní verzi islamismu a ve společnosti netoleroval žádnou jinou verzi. Baram, který tvrdí, že Saddám Husajn je odpovědný za vznik Daeshe, přestože nenese celou odpovědnost. Svou teorii podkládá argumenty, že politika Daeshe se natolik neliší od té Saddámové. Saddám Husajn uplatňoval tvrdou politikou proti Kurdům a šíitům dopomohl rozdělení Iráku a zanecháním jakéhosi prázdna, po jeho pádu a odchodu amerických vojsk, které vyplnil právě Daesh v podobě nové silné autority. Jako další faktory vidí Baram americkou invazi a její následné pochybné stažení z Iráku, nebo podporu AQI ze strany Bašára al-Asada (Baram 2016). Téma vzniku Daeshe je bezpochyby až příliš aktuální na to, aby se nyní mohlo s přesností tvrdit, které faktory jsou ty nejvíce odpovědné za vznik této organizace. Není zodpovězena řada důležitých otázek, například dotování Daeshe z ostatních arabských států, jeho obchodní styky s Tureckem, na které upozornilo Rusko apod. Názory expertů na Blízký východ se zásadně v mnoha ohledech liší, na čem se však většina těchto autorů shoduje, je souvislost teorie post-kolonialismu a Daeshe právě v rámci koloniálního dědictví.

Jako selhání post-koloniálních států to vidí Harith Hassan Al-Qarawee, který je odborníkem na Iráckou politiku a Blízký východ na Harvardské univerzitě. Dle jeho

názoru se v Iráku předpokládala tranzice k demokracii, která se ale nenaplnila a výsledkem je slabý stát rozdělený dle etnik a sektářství. Příčinu lze hledat i v politice premiéra Nouri Al-Malikiho a jeho neschopnou politikou sjednotit společnost v Iráku. Takto došlo k prohloubení již obrovské propasti mezi šíity, sunnity a Kurdy. V současné době šíitská vláda ztrácí kontrolu nad sunnitskými oblastmi a Kurdové brání své území pomocí Peshmergy²⁸ proti Daeshi sami, bez značné šíitské pomoci. Al-Qarawee tvrdí, že je velice pravděpodobné následné rozdělení Iráku na tři křehké státy. Ty pak dle něj budou vyhledávat podporu u okolních sousedů, což se prakticky už děje dnes, kdy šíitské komunity hledají podporu a ochranu ze strany Íránu, Kurdistán je závislý na Turecku a sunnité jsou odkázáni bojovat o své území s Daeshem a jeho radikálními jednotkami. Al-Qarawee uvádí, že Irák není schopen řešit své dosavadní problémy sám a měly by se zapojit i ostatní regionální síly, jelikož Daesh nakonec neohrožuje pouze Irák (Al-Qarawee 2014).

Jako vinu Al-Malikiho politiky vidí expanzi Daeshe i Stern a Berger. Dle nich mnoho sunnitů bylo znechuceno jeho politikou, která jejich arabské sunnitské povstání popisovala jako terorismus. Po odchodu amerických vojsk jim byly slíbeny jisté záruky, které ovšem nebyly Malikim naplněny. Tento pocit zrady napříč mnoha sunnity měl za následek jejich vstup do řad Daeshe. S Daeshem začaly tvořit aliance i mnohdy celé sunnitské kmeny, které sice nesdílely jeho ideologii, nicméně jejich zklamání Malikiho politikou vy eskalovalo natolik, že byli ochotni spojit se s teroristy (Stern, Berger 2015: 44).

V Sýrii je společnost rovněž rozdělená povstáním, které začalo v roce 2011 a přelilo se v občanskou válku. Jeden tábor zastávají příznivci prezidenta Bašára al-Asada, zatímco druhý tábor je presentován syrskými rebely, navíc sever a severovýchod Sýrie je pod nadvládou Daeshe. Rebelové se v Sýrii dělí na několik skupin, z nichž jsou hlavní tři. První skupinu tvoří Kurdové, druhá skupina je reprezentována domácí domobranou, která tvoří Syrskou osvobozenou armádu a třetí skupinou jsou džihádisté (Glenn 2015).

---

²⁸ Peshmerga je kurdská militantní organizace, do které vstupují dobrovolně Kurdové, poslední dobou zejména z důvodů ochrany Kurdistánu před Daeshem. Peshmerga se účastnila i povstání proti Saddámu Husajnovi v 90. letech. V kurdsém překladu slovo peshmerga znamená ti, co čelí smrti (Peterson 2016).

Al-Qarawee se stejně tak jako ostatní experti a analytici na Blízký východ, jako například Marina Ottaway, dotkl tématu, kdy post-koloniální státy, jejichž vlády selhaly v přechodu k demokracii, či zažívají dobu nestability, čelí možnému překreslení hranic z důvodu konfliktů ve společnosti. Hranic, které Iráku a Sýrii vnutila Velká Británie spolu s Francií, kde je tedy jasně viděn důkaz návaznosti jejich koloniálního jednání a současný kolaps těchto bývalých kolonií. Tento fenomén se zdaleka netýká pouze Sýrie a Iráku, nýbrž skoro všech bývalých kolonií, zejména pak v Africe. Rovněž Al-Qarawee uvedl, že pokud dojde k rozdělení Iráku na menší státy, budou tyto státy vyhledávat podporu u států sousedních. Stern a Berger uvádí, že tato situace již dávno nastala. *Šiitské milice mají daleko větší oddanost k Teheránu, než k Bagdádu. Pro Írán je tento rostoucí chaos prezentován jako šance rozšířit svůj vliv v Iráku.*“ (Stern, Berger 2015: 45)

1) Ideologie Daeshe

Ideologie Daeshe je založena především na džihádistickém salafismu, zkráceně džihádismu, což se projevuje jako výzva na všechny sunnitské muslimy na světě, aby se připojily k tomuto uskupení. *„Džihádismus je popsán jako ideologické hnutí v sunnitském islámu, které zahrnuje celosvětové zapojení učenců, jakkoliv propojených, včetně sociálních sítí. Hnutí je založeno na extremistických pochopeních islámských textů, které jsou přísné a zakořeněny v pre-moderní teologické tradici a zakládá se ve velkém rozsahu na uznávání autorit.“* (Bunzel 2015: 7) Členové organizace tedy zastupují myšlenky předreformního islámu, které odmítají pozdější učení islámských učenců, jelikož se mělo odchýlit od jeho původní podstaty (Providence research 2015: 11). Politický salafismus reaguje od dvacátého století na pád Osmanské říše, kdy zanikla i funkce chalífy, a to dle Salafistů z důvodu znehodnocení a zkorumpování islámu. Současní Salafisté se obávají stejného znehodnocení a poškození islámu, nyní ale ze stran postupné westernizace (Stern, Berger 2015: 266).

Uchopením termínu džihádismu a položení jej na přímkou politického spektra, organizace Al-Kaida by se nacházela na jejím levém okraji, zatímco Daesh na jejím pravém. V porovnání s Al-Kaidou, je Daesh daleko striktnější ve svých salafistických přesvědčeních a doktrínách. Pokud se jedná o doktríny, jsou mezi ně zařazeny například i ty o ostatních muslimech, v jejich textech se píše, že bojovat proti Daeshi je odpadlictví

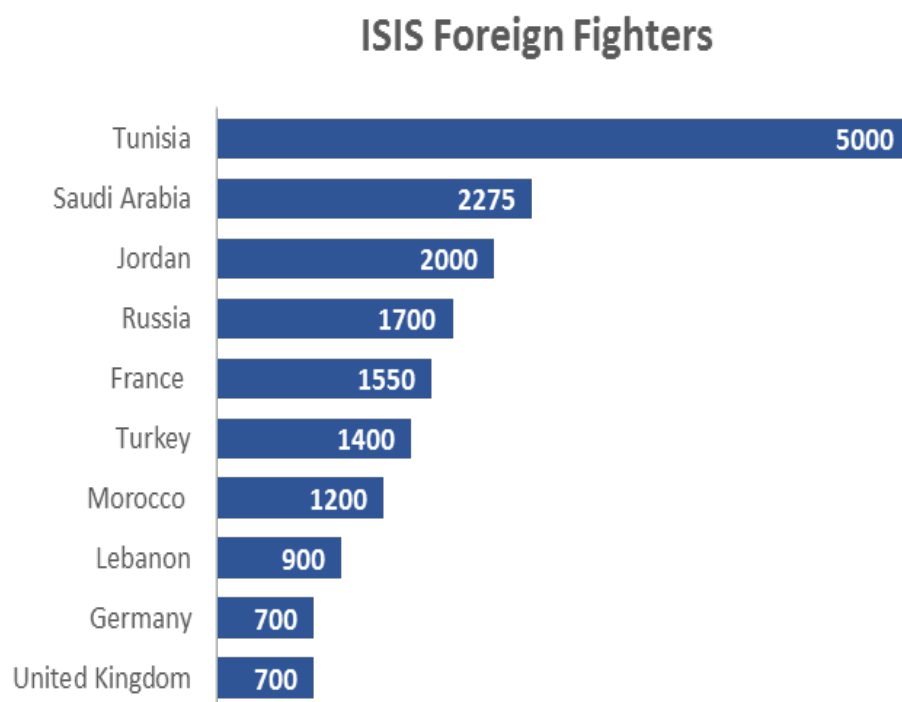
a všichni šíitští muslimové jsou odpadlíci zasluhující si smrt stejně tak jako Hamás²⁹, či Muslimské bratrstvo. Tzv. obranný džihád, jenž si Daesh obhazuje, znamená boj proti západním „křižákům“, kteří dle něj stále okupují Blízký východ a proti odpadlíkům, kteří nyní arabskému světu vládnou. Podstatný proslov, jenž měl v roce 2007 Baghdadi, vyzval prvně k bojům proti domácím odpadlíkům, než proti cizím okupantům (Bunzel 2015: 9-10). Taktiku boje proti domácím hrozbám a až posléze vypořádání se s těmi cizími Daesh převzal od Saladina, který byl znám pro jeho vojenské úspěchy proti křižákům.

Terorismus není této organizaci nikterak cizí, jeho cílem je šířit strach a demoralizovat protivníky. Tento cíl se Daeshi daří velmi dobře splňovat, šíří strach díky moderním technologiím a videím, jež kolují na sociálních sítích a taktéž na sebe upozorňují politiky v okolních státech. Videá zveřejňovaná Daeshem jsou plná nenávisti k jeho odpůrcům a k západním státům, včetně USA. Častými jsou videá, na kterých je obyvatel západu dekapitován, což je chápáno jako jasný vzkaz těmto zemím. Daesh zdařile rozšiřuje svůj vliv i do dalších států jako do arabského zálivu, Alžírsku, Libanonu, Jordánska, Libye a v neposlední řadě do Turecka a na Balkán. O tom, že se jedná o reálnou hrozbu pro okolní státy a státy, jimž Daesh deklaroval válku, svědčí i obrovský počet zahraničních bojovníků. Tito bojovníci džihádu odcestovali do Iráku a Sýrie, aby se mohli přidat do řad této organizace. Počty se odhadují na více než 17 000 lidí z Evropy a severní Afriky (Berger, Stern 2015: 199-200).

---

²⁹ Hamás je militantní palestinská organizace založená v roce 1987. Hamás bojuje proti Izraeli jako proti státu, který okupuje Palestinu (Sekulow 2014: 53).

Obr. 4. Graf znázorňující, ze kterých zemí proudí nejčastěji zahraniční bojovníci Daeshe.

Zdroj: Glenn, Cameron. 2016. (Wilsoncenter.org)

Daesh je natolik brutální ve svých činech, že se od ní odvrátila nejedna džihádistická teroristická organizace, a to z důvodu, že Daesh nebojuje pouze proti křesťanům, židům a dalším náboženským komunitám, ale rovněž z důvodu zabíjení muslimských komunit. Díky skvělému a bohatému arzenálu, který padl této organizaci do ruky, se z ní nestala jen další radikální džihádistická organizace, ale teroristická armáda. Přestože ideologie této organizace staví na islámském právu šaría, nedodrжуje jej doslova, což je právě důvod, proč i tolik muslimů považuje za urážku název Islámský stát. Právo šaría, zakazuje zabití muslima druhým muslimem, pokud nejde o specifické podmínky (Sekulow 2014: 29-30). Slovy proroka Mohameda, která jsou v koránu: „Muslim je někdo, kdo se vyhýbá ubližování druhého muslima jazykem, i rukami.“ (Sekulow 2014: 30) Na svém území Daesh netoleruje žádnou jinou komisi, která má na starost právo šaría, než tu svou, což právě vede i k nesmyslným popravám mezi samotnými teroristy. Popravování jsou takto členové Daeshe například za prodej cigaret, které zabavili pašerákům, či za zneužívání pravomocí, které vedlo k navýšení vlastního profitu. Místo toho, aby tabák spálili, jak organizace nařizuje, tak jej prodali dále, za což

jim tedy byl vyměřen trest smrti. Těmito činy si Daesh právě získává přízeň domácího obyvatelstva, které bylo postihnuo bezprávím spojeným s občanskou válkou v Sýrii. Na rozdíl od FSA³⁰, Daesh, když udělá chybu, či vykoná bezpráví, lidé si chodí stěžovat za lokálními lídry Daeshe a pokud jim je dáno za pravdu, Daesh svou chybu napraví. Strategie Daeshe je tedy získat si podporu civilního obyvatelstva, což se jim mnohdy právě těmito činy daří (Hassan, Weiss 2015: 223-227).

Když je řeč o Daeshem dobytém území, organizace ustaví nový pořádek, který nejdříve zlikviduje všechnu možnou opozici a rebely a následně odzbrojí i širokou veřejnost, aby si zajistila vlastní bezpečnost. Změna režimu, či náhlé obsazení Daeshem je ale mnohdy domorodým obyvatelstvem i vítané. Například obyvatelé severní a východní Sýrie popisují výhody, kdy člověk může volně cestovat z Aleppa do Rakky a následně do Iránu a nikdo jej nezastaví a nebude jej ani obtěžovat. Tyto případy se nedají srovnat s minulým režimem, kdy byli obyvatelé náhodně zastavováni a museli uplácet hraniční kontroly. Dalším příkladem, kdy lidé uvítali příchod Daeshe bylo město Deir Ezzor, které patří k mnoha městům, v jejichž blízkosti jsou naleziště ropy. Po obsazení města Daeshem se situace ustálila a dle výpovědí obyvatel, už není slyšet střelba, ustaly únosy a náhodné zabíjení a cestování se stalo bezproblémovým (Hassan, Weiss 2015: 225-229). Daesh se těmito činy dostává do přízně domorodého obyvatelstva a upevňuje svou pozici v těchto oblastech, o to těžší může být jeho následné zničení. Pokud tito teroristé budou poskytovat široké veřejnosti výhody, jaké jim minulý režim neposkytnul, osloví tak i více mladých muslimů, kterých již odcestovalo na toto území přes 17 000.

Chalífát a jeho výzva pro všechny muslimy na celém světě, aby přísahali věrnost Bagdadimu, oslovila nejenom mnohé ze Sýrie a Iráku, ale právě spoustu muslimů z Afriky a Evropy, kteří se stali významnými zahraničními bojovníky a kteří se posléze co dokončí svůj výcvik, vracejí do Evropy. *„Já jsem byl zvolen za toho, jež vás má vést a vládnout vám, ačkoli nejsem z vás nejlepší...Pokud uvidíte, že konám správně, pomozte mi a pakliže uvidíte, že jsem na omylu, opravte mě. Poslouchejte mě tak dlouho, jako já poslouchám Boha, v nějž věříte.“* (Baghdadi 4. 7. 2014 Mosul) Samotná výzva chalífátu platí i pro ostatní džihádistické organizace, aby uznali autoritu Daeshe. Dále jsou všichni

---

³⁰ FSA, neboli Syrská osvobozenecská armáda, jež bojuje proti Asadovým jednotkám.

muslimové podmíněni emigrovat do nového chalífátu, kde jim bude poskytnuto bezpečné útočiště a blahobyt (Bunzel 2015).

Ideologie nastolení chalífátu se promítnula i na mapě světa, kterou organizace sdílela internetovými prostředky v červnu 2014. Jedná se o pětiletý plán, kdy má dojít k masivní expanzi Daeshe, jak do Evropy, tak i do centrální Afriky a dále na východ do Asie. V momentální situaci ale Daesh ztrácí své území, nicméně organizace zakořenila nejen na Blízkém východě, ale i v mnoha dalších zemích jako například na Balkáně a v severní Africe.

Obr. 5. Plán Daeshe na expanzi chalífátu.

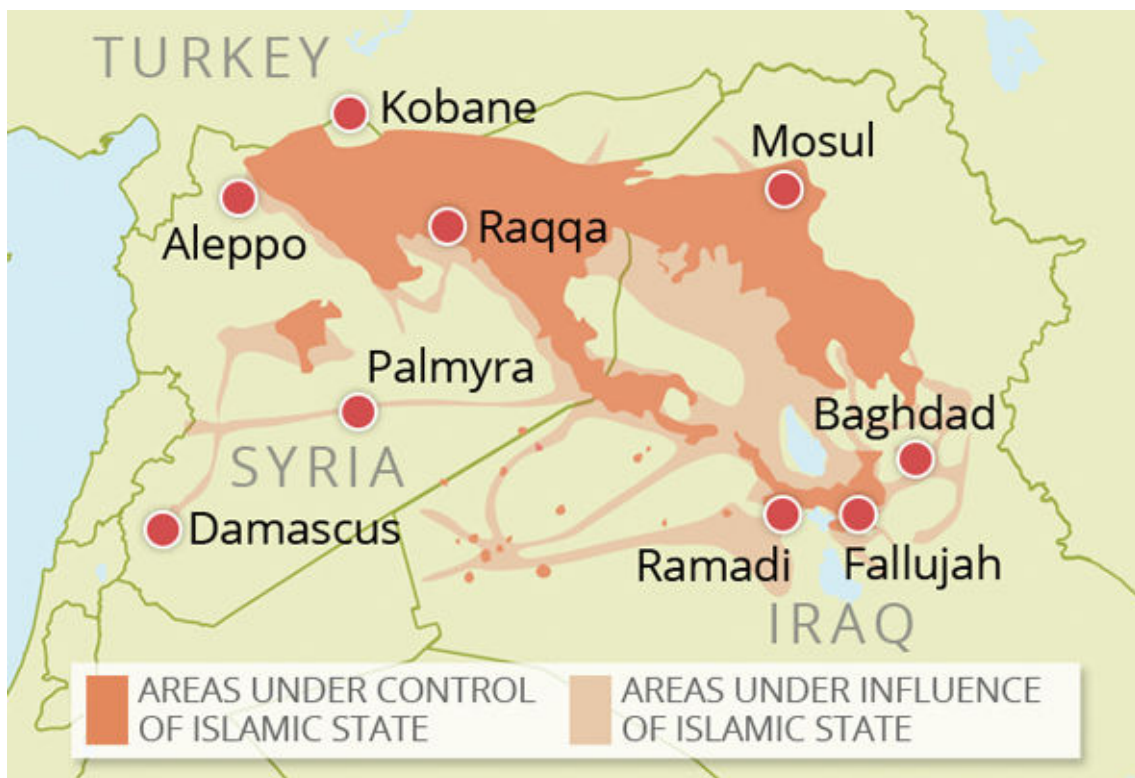
Zdroj: Burman, Jake. 2015.

V současné době, když Daesh ztrácí své území, se změnila i jeho taktika, kdy uvalil velké poplatky na obyvatele v dobytých městech. Pokuty jsou například vynucovány u žen, které nenosí ponožky, či rukavice, či lze spatřit jejich oči. Nejvíce postihovanými jsou jiné komunity než sunnité, kteří si musejí zaplatit certifikát „pokání“

až čtyřikrát ročně v ceně od dvou set do dvou tisíc dolarů (Almukhtar 2016). Peníze na financování státu získává tak organizace jak z daní a poplatků od lidí, jež nejsou muslimové, tak rovněž z prodeje ropy z ropných nalezišť, které obsadila jako první. Obchod s naftou, kterou prodávají následně do Turecka, Jemenu a ostatních okolních států z Daeshe udělalo jednu z nejbohatších teroristických organizací na celém světě. Velkou sumu jim přináší i obchod s lidmi, kdy prodávají jezidské, či kurdské ženy. Stejně tak byl zaznamenán velký rozmach prodeje artefaktů, které Daesh ukořistil, když obsadil města s muzei, či historická města jako Palmyru, kdy dle svědků bylo pašeráky prodáváno do Turecka nespočet zlatých soch a mincí (Weiss 2015).

Na začátku roku 2016 ovládal Daesh zejména severní a východní Sýrii a oblast centrálního Iráku, nicméně v průběhu roku 2016 začal Daesh dobytá území ztrácet na úkor kurdské Peshmergy podporované USA. Avšak Daesh stále kontroluje město Raqqa, které je jeho hlavním městem a další důležité město Mosul (Jenkins, Clarke 2016).

Obr. 6. Teritoria pod nadvládou Daeshe.

Zdroj: Burman, Jake. 2015.

Porážka pro Al-Baghdadiho nepřipadá v úvahu a přestože teroristé své území ztrácejí, nebude nikterak jednoduché je vymýtit zcela. Stále mají tisíce sympatizantů a zahraničních bojovníků jak v severní Africe, tak v Evropě. Jedním z pravděpodobných plánů Daeshe je jeho relokace do jiné země, jako je například Lybie (Jenkins, Clarke 2016). Bylo by mylné domnívat se, že když se osvobodí poslední město od islamistů, skončí tak fenomén Daeshe. Idea této organizace není otázkou jen posledních čtyř let a dle počtu sympatizantů, to není idea, jež se může brát na lehkou váhu. Zatímco se dobývají města, které Daesh kontroluje na Blízkém východě, džihádisté se mezitím rozšířili do dalších částí světa. V severní Africe ovládají teritorium v Libyi a v Súdánu a v Evropě dle zpráv Europolu mají výcvikové střediska na Balkáně.

Ideologie nastolení chalífátu se této organizaci daří naplňovat mnoha způsoby. Prvním z těchto způsobů je nastolení nového pořádku a postavení organizace do role vládců a soudců zároveň. Ač se to zdá Západu jakkoliv brutální, spravedlnost jejich zákonů je uplatňována nejenom na civilním obyvatelstvu, ale rovněž mezi samotnými členy organizace, čímž si bezpochyby získala organizace podporu civilního obyvatelstva. Jak už bylo výše zmíněno, obyvatelé měst v okolí ropných nalezišť, či města, která si prošla mnoha boji od začátku občanské války v Sýrii často Daesh vítají, jelikož se jim dostane spravedlnost a ustaly na nějakou dobu i boje. Dalším způsobem, který souvisí s nastolením chalífátu, je bezesporu volnost cestování obyvatel na dobytém území, čili první cíl, kdy si vytyčili zničit hranice, které berou jako pozůstatek francouzské a britské nadvlády, se jim na svém území podařilo splnit. „*Vůdci Islámského státu nevidí svůj chalífát jako případ vybudování teokratické vlády, pro jejich dobro, vidí to jako pokus o post-koloniální emancipaci.*“ (Renton 2016) Je toto dostatečnou odpovědí na první výzkumnou otázku, která se ptá, zdali je možné aplikovat teorii post-kolonialismu na vznik Daeshe na území Sýrie a Iráku? V první kapitole je popsán post-koloniální diskurz z pohledu Roberta Younga, který tvrdí, že post-kolonialismus neoslavuje kolonialismus, nýbrž vítězství nad ním. Pokud tedy vůdci Daeshe vidí svůj chalífát jako pokus o post-koloniální emancipaci, je zde nepochybně prokázána spojitost s aplikovatelností této teorie a vznikem Daeshe.

2) Post-koloniální interpretace v závislosti na vzniku Daeshe

Spojitost mezi Daeshem a post-koloniálním dědictvím, které započalo Sykes-Picotovou dohodou, je zřejmé již z vůbec prvního videozáznamu, které Daesh zveřejnil

na konci roku 2013, nesoucího název *Konec Sykes-Picotovy dohody*, či *Rozbíjení hranic*. Na video záznamu se hovoří: „*Že členové organizace jsou hrdí na to, že se mohou společně podílet na rozbíjení hranic, kterými rozdělili bezvěrci chalífát a zabránili tak muslimům volně cestovat v jejich zemi a nutili je dodržovat lidské zákony, oproti těm božím. Započala poslední fáze, fáze, kde se muslimové spojí a budou čelit úkladům bezvěrců, jejichž cílem bylo rozdělit a panovat.*“ (Tinsley 2015) Jelikož prvotním cílem Daeshe je vytvořit chalífát a spojit muslimské země, je kritika této smlouvy více než příhodná, protože taktéž dopomáhá k anti západní propagandě a k celkovému obviňování západu za rozdělení muslimů a arabského světa.

Marina Ottaway jako jedna z analytiček Blízkého východu, argumentuje tím, že Sykes-Picotova dohoda má velmi významný dopad na dnešní dění v Sýrii a Iráku. Započalo to již selhaným budováním států na základě nepochopení domorodého obyvatelstva a etnického a náboženského rozdělení. Sýrii prošlo více než 20 vlád mezi lety 1946 a 1956, čili krátce po ukončení mandátu, což značí špatnou zkušenost s přechodem a ustálením systému. Nestabilita a následný policejní stát vedl nepochybně k nestabilitě země, jejíž základy se otřásly stejně jako základy dalších zemí pod vlivem arabského jara, který dovedl zemi k naprostému kolapsu. Oba tyto státy popisuje Ottaway, jako dnes již plně nefunkční a rozdělené. Vláda Bašára Al-Asada neovládá sever a ani severovýchod Sýrie, protože ten nyní ovládají Kurdové. Jižněji od území Kurdů se rozprostírá chalífát Daeshe, který sahá až na východ Sýrie, kde se spojuje s územím severozápadního Iráku. Na severozápadě a jihu Sýrie stále operuje FSA. Otázkou podle Mariny Ottaway zůstává budoucnost Levanty, respektive budoucnost států a jejich hranic. Jelikož podle ní nedojde pouze k rozdělení Sýrie, ale i Iráku, kdy zákony z Bagdádu již nemají na území Kurdistánu na severu Iráku žádnou váhu (Ottaway 2015: 9-11). Paradoxem je, že Sykes-Picotova dohoda nerozdělila jen Osmanskou říši v roce 1916, její dědictví dělí i nynější Irák a Sýrii na drobnější státy. Dlouholeté spory etnik a náboženských komunit, které byly násilím uvrženy do jednoho státu, se projevily jak arabským jarem, tak i současnou občanskou válkou v Sýrii a válkou, kterou vede Daesh proti všem svým nepřítelům.

Faktem zůstává, že na území chalífátu Daeshe, skutečně došlo ke skončení Sykes-Picotovy dohody, co se hranic týče. Není to ale pouze vinou Daeshe, že došlo k rozpadu hranic, které byly stanoveny před sto lety. V Sýrii se stát rozpadnul ve chvíli, kdy se

Asadův režim rozhodl zůstat u moci a obětovat tak jednotu země. Původní hranice se staly nepodstatnými z důvodu rozdělení země na řadu menších autonomních uskupení, navíc Asadův režim již dále nebojuje, aby obnovil původní hranice Sýrie, protože na to jednoduše již nemá prostředky. V Iráku panuje poměrně obdobná situace, kdy je původní stát rozdělen na taktéž autonomní celky, jako například Kurdistán na severu apod. Je tedy nepochybně možné tvrdit, že původní rozdělení Osmanské říše bylo velkým omylem, který připomíná nesmyslnou politiku kreslení čar, respektive hranic do písku. Tato politika přiřadila etnika a náboženské komunity do státu, ve kterém by se jinak nikdy dobrovolně neocitly (Karam 2015). Otázkou zůstává, jestli by jiné hranice pomohly k zachování pořádku a ukončily tak spory mezi etniky a rozdílnými náboženskými komunitami. Rozhodně nelze vinit pouze Sykes-Picotovu dohodu z momentálního stavu v Sýrii a Iráku, stejně nelze vinit ani Daesh z rozpadu těchto států. Jedná se o soubor mnoha faktorů, které k tomuto stavu vedly, nicméně zásah západních mocností na Blízký východ v průběhu a po první světové válce měl obrovský dopad, právě ve vytvoření nových států, které byly naprosto nesourodé a dnes již připomínají jen kostru států, kterými byly.

Otázka nových hranic je dle analytiků z Wilson Center velmi problematická, jelikož se zastavuje již na prvním bodě, kdo by tyto nové hranice ustanovil a znamenalo by to přijmout hranice Daeshe a případně s ním i vyjednávat? Podle těchto analytiků z Wilson Center, by nové hranice ničemu nepomohly, jelikož region není stabilní a stále se nemalá část společnosti cítí jako Syřané, či Iráčané, takže nacionalismus ať již syrský, nebo irácký stále hraje podstatnou roli a Daeshi se jej nepodařilo zcela vymýtit. Taktéž shrnují, že země prožívaly větší krize mnohem dříve, než se vůbec zrodil Daesh, například v padesátých letech, kdy se státy teprve formovaly poté, co se staly suverénními. Přese všechno panuje obecná shoda na tom, že Daesh není jen revoluční hnutí a jeho dopad na budoucnost těchto zemí, bude záležet na regionálních aktérech, jestli jej přijmou a budou s ním vyjednávat, nebo budou pokračovat ve vleklých bojích proti němu (Ottaway 2016).

Důležitým zůstává, že cíl, jenž si Daesh vytyčil, jako jeden z prvních cílů vůbec, čili zrušení Sykes-Picotovy dohody, taktéž splnil. Daesh tak využil tenze ve společnosti a anti západní nálady a tím, že de facto zbořil hranice mezi Sýrií a Irákem v místech, kde se rozprostírá jeho chalífát, si zajistil i podporu mnoha skupin na území těchto dvou států. Je podstatné zmínit, že tímto s největší pravděpodobností skončil jeden z největších

zásahů Západu na Blízkém východě, jelikož šance na obnovení těchto původních hranic a států daných smlouvou a jejich následné vybudování Velkou Británií a Francií je minimální (Dunne 2016). Nynější politika západních států se liší od jejich předešlé, přestože, Daesh uskutečňuje teroristické útoky, státy jako Francie a Británie proti němu neužívají svou plnou sílu. V podstatě v současné době se boj odehrává především mezi kurdskou Peshmergou a iráckou armádou na jedné straně a mezi Daeshem na straně druhé, je ovšem zapotřebí zmínit, že jak Kurdové, tak irácká armáda jsou podporováni USA (Stern, Berger 2015: 47).

Kritické zhodnocení této souvislosti Sykes-Picotovy dohody a Daeshe přináší britský diplomat Paddy Ashdown, který sice nepopírá, že koloniální mocnosti dopomohly rozdělení Osmanské říše, namítá však, že Blízký východ a země jako Sýrie a Irák byly rozděleny dávno před rokem 1916, ačkoliv jejich hranice nebyly jasně určeny. Vize Daeshe je tedy vymazat hranice mezi Sýrií a Irákem jako koloniálního dědictví, jenomže tím dochází k ignorování historického vývoje obou zemí a rovněž sektářskému rozdělení obou regionů, které se od začátku dvacátého století začaly rozvíjet samostatně. Je tedy zřejmé, že Daesh využívá jen určité části historie obou zemí k propagandě, která je má spojit a udržet tak tuto teroristickou organizaci u moci (Gordon 2014). Ke kritice obviňování francouzské a britské diplomacie se řadí například Steven A. Cook, který se specializuje na Blízký východ a arabskou politiku a v současné době pracuje v *Council on Foreign Relations*³¹. Cook tvrdí, že daleko více než Sykes-Picotova dohoda, vedly ke kolapsu autoritářské režimy, které jsou rovněž odpovědny za rozdělení společnosti. „*Politici vládci a jejich styl vlády uvrhli svůj národ do války proti sobě a zapříčinili tak tento konflikt.*“ (Cook, Lehet 2016)

Přestože se kritika této kauzality jeví jako opodstatněná, v realitě však Sykes-Picotova dohoda znamená pro Daesh mnohé a ovlivnila silně jeho politiku a propagandu. Jedná se o část historie, která je nejvíce příhodná k tomu, aby byla zneužita pro jejich anti západní kampaň a pro jejich ideologii chalífátu (Tinsley 2015). Tato kampaň Daeshe staví na právě té části historie, kdy Sýrie a Irák byly pod mandátní správou, což považují za ponížení, které musí být napraveno. V otázce napravování mají členové organizace jasno, tím že zveřejňují videa s popravováním občanů západních států a USA (Glenn 2015).

---

³¹ <http://www.cfr.org/experts/middle-east-israel-egypt-turkey-arab-world/steven-a-cook/b10266>

Tato kapitola analyzovala vznik Daeshe, jako netradiční teroristické organizace a následně popsala jeho ideologii a expanzi. V závěru této kapitoly objasňovala tato práce souvislosti s post-koloniálním dědictvím a vznikem Daeshe. Dle těchto souvislostí je možné tvrdit, že post-koloniální dědictví se dá považovat za jeden z primárních faktorů, který zapříčinil momentální stav na Blízkém východě, a to nejen z důvodu, že 40 % hranic Sýrie a Iráku stále odpovídá hranicím, které navrhla Francie a Velká Británie. I přestože kritici uvádí, že odpovědnost Sykes-Picotovy dohody za kolaps států je dnes přeceňována, přímé souvislosti s touto dohodou a Daeshem dokazují nejen jejich videa a výstupy proti této dohodě jako celku, ale i nestabilita uvnitř států, kde vyvrcholily problémy ve společnosti. Tyto problémy byly však již za britské, či francouzské správy, které měly za následek i nestabilitu těchto států. Kritika mnoha autorů uvádí, že nepokoje a krize ve státech byly již předtím, než Daesh vznikl jako organizace. Toto je možno brát jako nezpochybnitelné tvrzení, nicméně žádné krize nevyvrcholily v situaci, kdy na území těchto států vznikly autonomní celky. Celky, v jejichž čele je teroristická organizace, která prohlásila své území za chalífát a jejíž hranice se sice zmenšují, ale je jen malá pravděpodobnost, že se podaří obnovit hranice původních států.

Závěr

Předmětem této bakalářské diplomové práce byla analýza kauzalit mezi teorií-post kolonialismu a vznikem Daeshe. Práce pro tento výzkum využívala kvalitativní metody a to konkrétně instrumentální případovou studii definovanou v úvodu práce. Instrumentální případová metoda byla vybrána z důvodu, že tato práce nezkoumala pouze vznik Daeshe, nýbrž si kladla za cíl prokázání souvislosti, jež odpovídají teorii post-kolonialismu. Autor práce hodnotí tuto teorii jako vhodnou pro popsání nejen tohoto fenoménu, ale i také k popsání zkušenosti těchto zemí s kolonialismem. Primárním cílem práce bylo prokázání kauzality mezi vznikem Daeshe a Sykes-Picotovou dohodou, jako koloniálním dědictvím. Toto koloniální dědictví je aspektem post-koloniální teorie dle Roberta Younga (2001), Samuela Helfonta (2015) a Ankie Hoogvelt (2001). Vztah mezi podpisem a trváním Sykes-Picotovy dohody a vznikem a politikou Daeshe, lze vidět v mnoha ohledech, které budou popsány níže. Práce je ohraničena dvěma historickými obdobími, z čehož první období začíná britskou intervencí do Iráku (1914) a pokračuje první světovou válkou na území Blízkého východu. Dále popisuje léta britské a francouzské mandátní správy na území Sýrie a Iráku. Druhým obdobím je vznik a přítomnost Daeshe na území obou těchto států.

Práce si zároveň stanovila i dvě výzkumné otázky, na které průběžně odpovídala. První výzkumná otázka zněla: „*zda-li lze teorii post-kolonialismu aplikovat na vznik Daeshe na území Sýrie a Iráku.*“ V první kapitole byla uvedena post-koloniální teorie, kolem které stále panují pochybnosti ohledně jejího ukotvení. Stephen Slemon který se zabývá post-koloniálním diskurzem, uvádí, že tato teorie je jako deštník zakrývající až příliš mnoho hlav. Tento diskurz lze popsat jako zkušenost, či dědictví bývalých kolonií, které poznamenalo jejich následný vývoj, jak to uvádí například Ankie Hoogvelt. Za takový koloniální úsek Sýrie a Iráku se dá nepochybně považovat mandátní správa Velké Británie a Francie. Tato správa byla v tehdejší době brána za pokračující kolonialismus a nikoliv mandátní správu, která měla zemím pomoci stát se demokratickými a nezávislými. S jistotou se dá tvrdit, že termín znamená především kontinuitu kolonialismu, který se následně transformoval v imperialismus a neo-kolonialismus. Jedním z důvodů, proč lze aplikovat teorii post-kolonialismu na vznik Daeshe je časová osa vzniku Sýrie a Iráku. Ty vznikly v době britského a francouzského imperialismu. Jako dědictví z této éry si tyto státy odnesly zkušenosti v podobě neúspěšných revolucí a

potlačeného nacionalismu, jak uvádí Stephen Longrigg (1953), který sám strávil čas v britské administrativní správě v Iráku ve 30. letech 20. století. Dle Achilla Mbembeho (2007) tato zkušenost s mandátní správou je více negativní než pozitivní. Mbembe uvádí, že Francie a Velká Británie nezaložily v Sýrii a Iráku moderní státy, které by byly podobné těm evropským. Nepoložily ani základy demokracie, ani základy rozvinuté společnosti. Toto jednání Západu s Blízkým východem úzce souvisí s představami Západu o Orientu, které popsal ve své knize *Orientalism* Edward Said. Tyto představy se zakládaly na pasivním Orientu a dominantním Západu, od čehož se odvíjel i následný nerovnocenný vztah. Za jednu z příčin současného kolapsu těchto zemí (Sýrie a Irák) může být právem považována nestabilita a „nesmyslné“ hranice, které nerespektovaly náboženské a etnické rozdělení území. Toto tvrzení je podloženo tvrzením Al-Qaraweeho (2014), který uvádí, že konflikty uvnitř států vedly nyní k jejich rozdrobení. Postkolonialismus je tak označován za jeden z důvodů, proč Daesh vznikl právě v Iráku a následně expandoval i do Sýrie. Daesh využívá tuto koloniální historii k jeho největší propagandě napříč muslimským světem, kdy tuto britskou a francouzskou přítomnost označuje jako obrovskou potupu a dává právě této přítomnosti za vinu rozdělení muslimů, což musí být dle něj překonáno. Přestože není možné brát teorii postkolonialismu jako jediný faktor vzniku Daeshe, bezpochyby lze tvrdit, že koloniální dědictví v podobě rozdělené společnosti, konfliktů uvnitř ní a nestabilita států dopomohlo této organizaci rozrůst se do její dnešní velikosti.

Předchozí otázka už částečně zodpověděla druhou výzkumnou otázku, a to *jestli lze považovat podpis Sykes-Picotovy dohody za jeden z hlavních faktorů, jež nyní ovlivňují dění v Iráku a Sýrii*. Stejně jako u teorie postkolonialismu, i zde práce uvedla neshody napříč experty, kteří jsou rozděleni ohledně této otázky na dva odlišné tábory. Prvním táborem lze označit skupinu, ve které experti na Blízký východ vidí jasnou konsekvenci v podpisu a následném uplatnění Sykes-Picotovy dohody a kolapsu Sýrie a Iráku. Jedním z těchto expertů je Marina Ottaway, která uvádí, že Sykes-Picotova dohoda, která má za následek konflikty uvnitř států dospěla ke svému konci a nerozděluje již nadále Blízký východ. Druhý tábor dohodu sice bere v potaz, ale argumentuje, že tyto státy si svou nynější situaci zapříčinily zejména svou politikou v předchozích letech. Příkladem této politiky je dle Amatzia Barama (2016) tvrdá politika Saddáma Husajna, který po svém politickém pádu zanechal rozdělenou společnost a zejména prázdno v podobě autority, které následně Daesh vyplnil. Dalším příkladem této neúspěšné

politiky je politika Bašára al-Asada a násilné potlačení revoluce v Sýrii jak tvrdí Karam (2015). Práce obsahuje názory obou těchto táborů a došla k závěru, že i přestože nelze poukázat na Sykes-Picotovu dohodu jako na jeden z hlavních faktorů nynější situace v Sýrii a Iráku, lze s určitostí tvrdit, že negativně ovlivnila obě tyto země. Na této fakt lze poukázat rozdělením Osmanské říše do nově vzniklých států, aniž by bylo lépe porozuměno domorodému obyvatelstvu. Tento čin vytvoření nových států, proti kterému se zvedla vlna odporu jak v Sýrii, tak v Iráku jak uvádí Hourani (1954), měl za následek odpor proti západním mocnostem, kterého nyní využívá právě Daesh. Ten se k této historické etapě vyjádřil jako k jednomu z prvních témat ve svých videozáznamech. Z důvodu ideologie této, která se snaží nastolit chalífát v oblasti úrodného půlměsíce a následně expandovat i do dalších oblastí, byla tato historická událost, kdy si západní mocnosti rozdělily sféru vlivu, napadnuta jako první. Nezůstalo však pouze u proslovů ve videozáznamech. Nedlouho poté co Daesh obsadil pohraniční území obou států, zveřejnil video, kdy tyto hranice boří z přesvědčení, že když Západ Blízký východ rozdělil, Daesh jej opět spojí v chalífát, kam dle něj všichni muslimové patří. Jak již částečně zodpověděla první výzkumná otázka, vlivem západu, ke kterému neodbytně patří i Sykes-Picotova dohoda, jsou dodnes státy vnitřně rozděleny, což vede k jejich nestabilitě a následným konfliktům.

Do budoucna bude rozhodně zajímavé pozorovat další vývoj Daeshe, jelikož jak uvádí tato práce, nejedná se o obvyklou teroristickou organizaci. Přestože v současné době ztrácí svá území, expandovala do dalších zemí, než je Sýrie a Irák. Europol (2016) uvádí, že Daesh expandoval do Libye, Súdánu a v neposlední řadě taktéž na Balkán. Budoucí vývoj Daeshe je bezpochyby podstatným aktérem budoucího vývoje Levanty, jak uvádí Marina Ottaway z Wilson Center (2016), a to z důvodu, že Daesh v podstatě dopomohl destrukci hranic v určitých oblastech Sýrie a Iráku, které se tak nadále štěpí.

Literatura:

Al-Qarawee, Harith Hasan. 2014. „The rise of ISIS“. *Harvard gazette* (Online). Dostupné z: <<http://news.harvard.edu/gazette/story/2014/08/the-rise-of-isis/>> (5. 5. 2016)

Allen, Richad. 1974. *Imperialism and Nationalism in the fertile crescent*. New York, Oxford university press.

Almukhtar, Sarah. 2016. „Life Under the Islamic State: Fines, Taxes and Punishments“ *The New York Times* (Online). Dostupné z: <<http://www.nytimes.com/interactive/2016/05/26/world/middleeast/isis-taxes-fines-revenue.html>> (28. 5. 2016)

Altbach, Philip G.. 1971. „Education and Neocolonialism: A Note“. *Comparative Education Review* 15 (2). (Online). Dostupné z <<http://www.jstor.org/stable/1186733>> (4. 3. 2016).

Baram, Amatzio. 2016. „Saddam’s ISIS“. *Foreign Affairs* (Online). Dostupné z: <<https://www.foreignaffairs.com/articles/iraq/2016-04-08/saddams-isis>> (2. 6. 2016)

Blair, David. 2016. „A century on, don’t blame Syske-Picot for the Middle East’s troubles“. *The Telegraph* (Online). Dostupné z: <<http://www.telegraph.co.uk/news/2016/05/14/a-century-on-dont-blame-sykes-picot-for-the-middle-east-trouble/>> (15. 5. 2016)

Borger, Julian. 2016. „Mosul dam engineers warn it could fail at any time, killing 1m people“. *The Guardian* (Online). Dostupné z: <<http://www.theguardian.com/world/2016/mar/02/mosul-dam-engineers-warn-it-could-fail-at-any-time-killing-1m-people>> (5. 5. 2016)

Brown, Philip Marshall. 1945. „Imperialism“. *The American Journal of International Law* 39 (1). (Online). Dostupné z <http://www.jstor.org/stable/pdf/2192310.pdf?_seq=1#page_scan_tab_contents> (4. 3. 2016).

- Bunzel, Cole. 2015. „From Paper State to Caliphate: The Ideology of the Islamic State“. *Center for Middle East Policy* (Online, pdf). Dostupné z: <<http://www.brookings.edu/~media/research/files/papers/2015/03/ideology-of-islamic-state-bunzel/the-ideology-of-the-islamic-state.pdf>> (5. 5. 2016)
- Burman, Jake. 2015. „ISIS Warning“ *Sunday Express* (Online). Dostupné z: <<http://www.express.co.uk/news/uk/597254/ISIS-Map-Europe-Terror-Organisation-Andrew-Hosken-Caliphate-Abu-Musab-al-Zarqawi>> (15. 6. 2016)
- Castle, Gregory. 2001. *Postcolonial discourses an Anthology*. Oxford, Blackwell Publishers Ltd.
- Cook, Steven A., Arm T. Leheta. 2016 „Don't blame Sykes-Picot for the Middle East mess“. *Foreign Policy* (Online). Dostupné z: <<http://foreignpolicy.com/2016/05/13/sykes-picot-isnt-whats-wrong-with-the-modern-middle-east-100-years/>> (28. 5. 2016)
- Danforth, Nick. 2015. „Forget Sykes-Picot. It's the Treaty of Sévres That Explains the Modern Middle East“. *Foreign Policy* (Online). Dostupné z: <<http://foreignpolicy.com/2015/08/10/sykes-picot-treaty-of-sevres-modern-turkey-middle-east-borders-turkey/>> (5. 5. 2016)
- Devlin, John F. 1983. *Syria, Modern State in an Ancient Land*. Kent: Croom Helm Ltd.
- Drulák, Petr. 2008. *Jak zkoumat politiku*. Praha: portál.
- Dunn, Michael Collins. 2016. „The 100th Anniversary of Sykes-Picot“. *Project on Middle East Political Science* (Online). Dostupné z: <<http://pomeps.org/2016/05/11/the-100th-anniversary-of-sykes-picot/>> (20. 5. 2016)
- Fieldhouse, D. K. 2008. *Western Imperialism in the Middle East 1914-1958*. Oxford, Oxford University Press.
- Gandhi, Leela. 1998. *Postcolonialism*. Edinburgh, Edinburgh University Press.
- Glenn, Cameron. 2015. „The ISIS Primer“. *Wilson Center* (Online). Dostupné z: <<https://www.wilsoncenter.org/article/the-isis-primer>> (15. 5. 2016)

- Glenn, Cameron. 2016. „Islamists in 2015“. *Wilson Center* (Online). Dostupné z: <<https://www.wilsoncenter.org/article/islamists-2015>> (15. 5. 2016)
- Gilbert, Bart Moore. 2000. *Postcolonial Theory*. London: New Left Books.
- Glubb, John Bagot. 1959. *Britain and the Arabs a study of fifty years 1909 to 1958*. Londýn, Hodder and Stoughton.
- Gubb, John Bagot. 1967. *Syria Lebanon Jordan*. Londýn, Thames and Hudson.
- Gordon, Thea Jennifer. 2014. „ISIS' Desire to Erase Sykes-Picot Is Rooted in Fiction, Not History“. *The National Interest* (Online). Dostupné z: <<http://nationalinterest.org/feature/isis%E2%80%99-desire-erase-sykes-picot-rooted-fiction-not-history-11293>> (15. 5. 2016)
- Gresh, Alain, Dominique, Vidal. 2004. *The New A-Z of The Middle East*. London, I. B. Taurus a Co Ltd.
- Hassan, Hassan, Michael, Weiss. 2015. *ISIS inside the army of terror*. New York, Regan Arts
- Helfont, Samuel. 2015. „Post-Colonial States and the Struggle for Identity in the Middle East since World War Two“. *Foreign Policy Research Institute* (Online). Dostupné z: <http://www.fpri.org/article/2015/10/post-colonial-states-and-the-struggle-for-identity-in-the-middle-east-since-world-war-two/#_ftn1> (4. 5. 2016)
- Helfont, Samuel, Michael, Brill. 2016. „Saddam Did Not Create ISIS“. *Foreign Affairs* (Online). Dostupné z: <<https://www.foreignaffairs.com/articles/iraq/2016-04-20/saddam-did-not-create-isis>> (15. 5. 2016)
- History of Israel. „The Establishment of „Mandates“. (Online). Dostupné z: <http://history-of-israel.org/history/chronological_presentation21.php>
- Hoogvelt, Ankie. 2001. *Globalization and the Postcolonial World*. Basingstoke: Palgrave.
- Hourani, A. H. 1954. *Syria and Lebanon*. London: Oxford University Press.
- Choueiri, Youssef. 2000. *Arab Nationalism and History*. Oxford, Blackwell Publishers.

- Irshaid, Faisal. 2015. „Isis, Isil, IS or Daesh? One group, many names“. *BBC News* (Online). Dostupné z: <<http://www.bbc.co.uk/news/world-middle-east-27994277>> (18. 2. 2016)
- Jenkins, Brian Michael, Colin P. Clarke. 2016. „In the Event of the Islamic State’s Untimely Demise...“. *Foreign Affairs* (Online). Dostupné z: <<http://foreignpolicy.com/2016/05/11/islamic-state-iraq-syria-baghdadi-plan-b/>> (2. 6. 2016)
- Karam, Joyce. 2015. „ISIS’ Caliphate one year later: The end of Sykes-Picot“. *Al Arabiya English* (Online). Dostupné z: <<http://english.alarabiya.net/en/views/news/middle-east/2015/06/25/ISIS-Caliphate-one-year-later-The-end-of-Sykes-Picot-.html>>
- Kedourie, Elie. 1976. *In the Anglo-Arab Labyrinth*. Cambridge, Cambridge University press.
- Lacouture, Jean. 2015. „Ho Chi Minh“. *Encyclopædia Britannica* (Online). Dostupné z: <<http://www.britannica.com/biography/Ho-Chi-Minh>> (15. 5. 2016)
- Laub, Zachary. 2016. „The Islamic State“. *Council on Foreign Relations* (Online). Dostupné z: <<http://www.cfr.org/iraq/islamic-state/p14811>> (15. 5. 2016)
- Longrigg, Stephen Hemsley. 1953. *Iraq, 1900 to 1950*. Oxford, Oxford University Press
- Loomba, Ania. 2005. *Colonialism / Postcolonialism*. New York, Routledge.
- Magdoff, Harry. 1978. *Imperialism: From the Colonial Age to the Present*. New York, Monthly Review Press.
- Ma’oz, Moshe. 1986. *Syria under Assad: domestic constraints and regional risks*. London, Croom Helm in association with the Gustav Heinemann Institute of Middle Eastern Studies, University of Haifa.
- Mark, Michelle. 2015. „What is ISIL? Why President Obama Won’t Call The Islamic State ISIS?“. *International Business Times* (Online). Dostupné z: <<http://www.ibtimes.com/what-isil-why-president-obama-wont-call-islamic-state-isis-2213476>> (5. 5. 2016)

McLeod, John. 2000. *Begining postcolonialism*. Manchester, Manchester University Press.

Myers, Denys P. 1921. "The Mandate System of the League of Nations". *The Annals of the American Academy of Political and Social Science* 96. (Online). Dostupné z <<http://www.jstor.org/stable/1014872>> (2. 5. 2016)

Ottaway, Marina. 2015. „Learning from Sykes-Picot“. *Middle East Program* (Online, pdf). Dostupné z: <<https://www.wilsoncenter.org/publication/learning-sykes-picot>> (19. 5. 2016)

Peterson, Nolan. 2016. „A War Like No Other: With the Peshmerga on the Front Lines Against ISIS“. *The National Interest* (Online). Dostupné z: <<http://nationalinterest.org/blog/the-buzz/war-no-other-the-peshmerga-the-front-lines-against-isis-16112>> (1. 6. 2016)

Polk, R. William. 2006. *Understanding Iraq*. New York, Tauris

Providence research. 2015. *The ISIS Threat*. Middletown, DE

Renton, James. 2016. „The post-colonial caliphate: Islamic State and the memory of Sykes-Picot“. *The Conversation* (Online, pdf). Dostupné z: <http://e13735798026cf28f792-96809452408ef41d0e4fdd00d5a5d157.r35.cf2.rackcdn.com/2016-03-11-understanding-islamic-state-ebook/understanding_islamic_state_ebook.pdf> (1. 6. 2016)

Said, W. Edward. 2003. *Orientalism*. London, Penguin books

Sekulow, Jay. 2014. *Rise of the ISIS*. New York, Howard Books

Simons, Geoff. 1996. *Iraq: From Sumer to Saddam*. Kent, Macmillan press.

Sorby, Karol R. 2009. *Blízky Východ v medzinárodnej politike*. Bratislava, Ekonóm.

Stern, Ernest H. 1944. "The Agreements of Bretton Woods". *Economica* 11 (Online). Dostupné z: <<http://www.jstor.org/stable/2549349>> (16. 5. 2016)

Stern, Jessica, J. M. Berger. 2015. *Isis the State of Terror*. London, HarperCollins Publishers.

- Styers, Randall. 2009. "Postcolonial Theory and the Study of Christian History". *Church History* 78 (Online). Dostupné z: <<http://www.jstor.org/stable/20618795>> (1. 6. 2016)
- Thieme, John. 2003. *Post-colonial studies: the essential glossary*. London, Arnold
- Tinsley, Meghan. 2015. „ISIS’s Aversion to Sykes-Picot Tells Us Much About the Group’s Future Plans“. *Muftah* (Online). Dostupné z: <<http://muftah.org/the-sykes-picot-agreement-isis/>> (1. 6. 2016)
- The Toynbee convector. 2011. „States of French Syria c. 1924“ (Online). Dostupné z: <<https://daviderrick.wordpress.com/2011/04/>> (12. 4. 2016)
- Thornton, A. P. 1966. *The Imperial Idea and its Enemies*. St Martin’s press, New York
- Weintraub, Stanley. 2015. „T. E. Lawrence“. *Encyclopædia Britannica* (Online). Dostupné z: <<http://www.britannica.com/biography/T-E-Lawrence>> (15. 5. 2016)
- Weiss, Michael. 2015. „Takfirinomics: How ISIS funds its caliphate“. *Business Insider* (Online). Dostupné z: <<http://www.businessinsider.my/tafrikinomics-how-isis-funds-its-caliphate-2015-3/#8hceGhbPOkrEKXQ9.97>> (1. 6. 2016)
- Wilson Center. 2014. „Muslims against ISIS Part 3: Open letter to al Baghdadi“. *Wilson Center* (Online). Dostupné z: <<https://www.wilsoncenter.org/article/muslims-against-isis-part-3-open-letter-to-al-baghdadi>> (11. 6. 2016)
- World ology. „British-controlled Monarchy (1917-58). (Online). Dostupné z: <http://www.worldology.com/Iraq/british_iraq.htm> (12. 5. 2016)
- Young, Robert J. C. 2001. *Postcolonialism an historical introduction*. Blackwell Publishers Ltd, Oxford

Seznam používaných tabulek a grafů

Obr. 1: Rozdělení mandátů mezi Velkou Británií a Francií na Blízkém východě.

Obr. 2: Rozdělení Sýrie Francií na provincie.

Obr. 3: Situace na Blízkém východě v roce 1923.

Obr. 4: Graf znázorňující, ze kterých zemí proudí nejčastěji zahraniční bojovníci Daeshe.

Obr. 5: Plán Daeshe na expanzi chalífátu.

Obr. 6: Teritoria pod nadvládou Daeshe.

Abstrakt

Tato bakalářská práce se zabývá aplikací teorie post-kolonialismu na vznik samozvaného Islámského státu, který je nazýván v této práci jako Daesh. Cílem této práce je prokázat souvislosti mezi vznikem Daeshe a podepsáním Sykes-Picotovy smlouvy. Pro toto prokázání práce využívá instrumentální případovou studii Sýrie a Iráku. Práce si vymezila dvě časové období těchto dvou zemí. Tím prvním je období od roku 1916, do roku 1947, jako období od podpisu Sykes-Picotovy dohody až do konce mandátní správy Francie na syrském území. Druhým obdobím je vznik a existence Daeshe na území obou států.

Abstract

This bachelor thesis deals with application of the theory of post-colonialism on the rise of the self-styled Islamic state, which is described as Daesh in this work. The goal of this thesis is demonstrate connections between the signing of the Sykes-Picot treaty and the rise of Daesh. For this demonstration, thesis uses an instrumental case study of Syria and Iraq. This thesis limited two periods in history of these states. The first period is from 1916, until 1947, as a period of signing the Sykes-Picot treaty in 1916 and the end of French mandatory direction in 1947 in Syria. The second period is the rise and existence of Daesh on territory of both states.